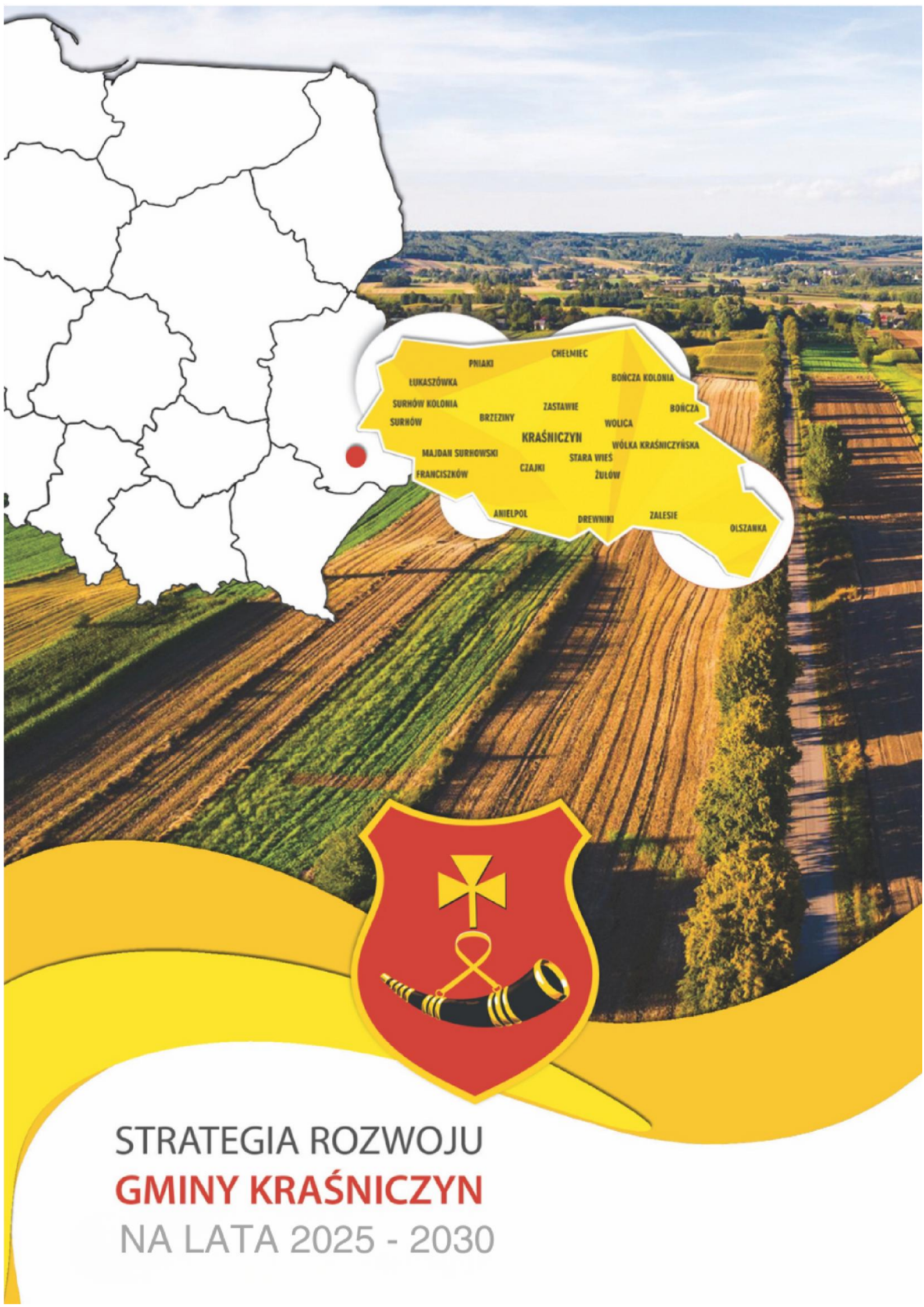

STRATEGIA ROZWOJU
GMINY KRAŚNICZYN
NA LATA 2025 - 2030

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

WSTĘP	3
1. PRZESŁANKI OPRACOWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN DO ROKU 2030	5
2. EWALUACJA EX-POST STRATEGII ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN NA LATA 2015-2023	8
3. ZAKRES I METODYKA OPRACOWANIA STRATEGII	14
4. DIAGNOZA	17
4.1. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO	17
4.1.1 Położenie gminy Kraśniczyn w powiecie, województwie i kraju	17
4.2.2 Charakterystyka sieci osadniczej	21
4.2.3 Opis zasobów naturalnych	22
4.2.4 Opis zasobów kulturowych	27
4.2.5. Identyfikacja podstawowych problemów	31
4.3 SFERA SPOŁECZNA	32
4.3.1 Demografia	32
4.3.2 Rynek pracy	34
4.3.3 Uczestnictwo w kulturze	34
4.3.4 Identyfikacja podstawowych problemów	37
4.4 STREFA GOSPODARCZA	37
4.4.1 Główni pracodawcy	41
4.4.2 Struktura podstawowych branż gospodarki i ilość podmiotów gospodarczych	41
4.4.3 Rolnictwo	42
4.4.5 Identyfikacja podstawowych problemów	45
4.5 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	46
4.5.1 Infrastruktura komunikacyjna i transportowa	46
4.5.2 Infrastruktura ochrony środowiska	50
4.5.3 Infrastruktura energetyczna	53
4.5.4 Identyfikacja podstawowych problemów	55
4.6 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	56
4.6.1 Infrastruktura edukacyjna	56
4.6.2 Infrastruktura sportowo-rekreacyjna	57
4.6.3 Infrastruktura kultury	59
4.6.4 Infrastruktura ochrony zdrowia i opieki społecznej	59
4.6.5 Identyfikacja podstawowych problemów	60
4.7 ZARZĄDZANIE	61
4.7.1 Możliwości budżetowe gminy Kraśniczyn	61
4.7.2 Planowanie strategiczne	64
4.7.3 Kapitał społeczny	65

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

4.7.4 Identyfikacja podstawowych problemów.....	66
5. ANALIZA SWOT.....	67
6. TERYTORIALNY WYMIAR WSPARCIA	70
6.1. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI – POZIOM KRAJOWY I REGIONALNY	71
7. WIZJA, CELE OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	72
8. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ	78
9. OCZEKIWANE REZULTATY I WSKAŹNIKI DLA PLANOWANYCH DZIAŁAŃ.....	88
10. SPÓJNOŚĆ Z CELAMI POLITYKI EUROPEJSKIEJ, KRAJOWEJ I REGIONALNEJ.....	91
11. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII I DOKUMENTY WYKONAWCZE	94
12. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	99
13. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W PROCESIE PRZYGOTOWANIA STRATEGII	104

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

WSTĘP

Strategia Rozwoju Gminy Kraśniczyn do roku 2030 to dokument, który stanowi podstawę do prowadzenia średniookresowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego. Stanowi jednocześnie odpowiedź na potrzeby i możliwości prowadzenia procesu planowania i realizacji najważniejszych inwestycji.

Obszar obowiązywania strategii został poddany analizie w ujęciu obiektywnym w kluczowych dla jego rozwoju sektorach. Diagnoza została opracowana z wykorzystaniem statystyki publicznej i właściwych opracowań analitycznych. Opiera się na faktach i niezbędnych komentarzach ustrukturalizowanych w sześć zasadniczych działów. Celem diagnozy społeczno-gospodarczej jest opis obecnej sytuacji rozwojowej Gminy Kraśniczyn wraz ze wskazaniem tendencji obserwowanych w poszczególnych obszarach tematycznych kluczowych dla opracowania strategii rozwoju lokalnego. Diagnoza pozwoli również na sformułowanie problemów występujących w kluczowych obszarach wymagających interwencji oraz identyfikację możliwych do wykorzystania potencjałów. Jest ona jednocześnie podstawą do opracowania analizy SWOT na dalszym etapie prac. Diagnoza opiera się o dane statystyczne zebrane na podstawie Banku Danych Lokalnych prowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny oraz dane gromadzone przez Urząd Gminy Kraśniczyn podczas realizacji zadań własnych. W procesie analitycznym wykorzystano również sektorowe strategie, programy i opracowania dotyczące Gminy Kraśniczyn.

Dokument ma na celu umożliwienie odpowiedniego planowania działań rozwojowych. Współpraca wszystkich interesariuszy w niniejszym zakresie będzie miała kluczowe znaczenie zwłaszcza w odniesieniu do planowania inwestycji, które służyć będą mieszkańcom. Stanowi on również dobrą podstawę do podejmowania decyzji przez władze gminy o sposobie i zakresie dostarczania społecznościom lokalnym wybranych usług publicznych, takich jak np. ochrona środowiska, gospodarka wodna lub pomoc społeczna. Strategia może więc przynieść wymierne korzyści, w szczególności przez dostosowanie planów inwestycyjnych do potrzeb i możliwości realizacyjnych Gminy Kraśniczyn.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Strategiczne planowanie działań rozwojowych wychodzi naprzeciw trendom rozwojowym, jakie obserwowane są od kilku lat w politykach i działaniach Unii Europejskiej w odniesieniu do adresowania różnego rodzaju wsparcia finansowego. Odpowiednie przygotowanie samorządów do tego procesu poprzez przygotowanie wysokiej jakości dokumentów strategicznych powinno pozwolić na ich dalszy rozwój i doskonalenie w procesie zarządzania gminą.

Niniejszy dokument ma na celu wskazanie władarzom i mieszkańcom drogi do zintegrowanego rozwoju Gminy Kraśniczyn w zakresie budowania poczucia tożsamości i zadowolenia jej mieszkańców, kreowania przyjaznego otoczenia oraz tworzenia silnych, dobrze zorganizowanych struktur gminy jako jednostki administracyjnej. Kompleksowe i skoordynowane działania w tym zakresie mają służyć wzmocnieniu pozycji gminy wśród innych jednostek samorządu terytorialnego województwa lubelskiego, w tym szczególnie skupionych wokół miasta powiatowego Krasnystaw.

1. PRZESŁANKI OPRACOWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN DO ROKU 2030

Pierwszą przesłanką do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Kraśniczyn do roku 2030 jest upływający termin wdrażania obecnej strategii, której realizację przewidziano na lata 2015-2023. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że niniejszy dokument został opracowany po pełnej analizie ex-post dotychczas obowiązującego dokumentu. Zweryfikowano realizację założonych w nim celów i kierunków rozwoju wraz z określeniem konieczności ich kontynuacji w latach kolejnych. Jak wynika z aktualnych trendów rozwojowych: zaawansowane technologie, zmiany klimatu i globalizacja determinują ogólne kierunki rozwoju jednostek samorządu terytorialnego. Niezbędne są zatem konkretne działania obejmujące procesy restrukturyzacyjne i rozwiązania antykrzysowe. W tym, związane z ostatnimi zagrożeniami wywołanymi pandemią COVID. Wymagają one zwrócenia uwagi na obszary, które gorzej radzą sobie z sytuacjami kryzysowymi, posiadają mniejszą odporność i wolniej odbudowują swoją pozycję w gospodarce.

Drugą przesłanką opracowania Strategii Rozwoju Gminy Kraśniczyn do roku 2030 jest nowelizacja ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, która wprowadziła również zmiany w brzmieniu ustawy o samorządzie gminnym. Określiła ona nowe zasady przygotowania dokumentów strategicznych na różnych poziomach wdrażania. Po raz pierwszy w ustawodawstwie krajowym, przepisy określają minimum zasad i uwarunkowań jakie powinna spełnić strategia rozwoju gminy oraz tryb i wymagania w zakresie prowadzenia procesu jej opracowania. Dozwolone jest również zamieszczenie w dokumencie dodatkowych elementów, jeśli tylko jest to uzasadnionym wyborem ze względu na zakres tematyczny podejmowany i kształt danej strategii.

Dotychczas, strategie gminne były opracowywane zgodnie ze standardami przyjętymi na podstawie strategii wyższego rzędu oraz przy zachowaniu pewnej spójności z tymi dokumentami. W chwili obecnej, rola i znaczenie strategii gminnych zostały wzmocnione. Jednostki samorządu terytorialnego mogą przygotowywać strategie gminne, które będą instrumentami służącymi do pozyskiwania środków zewnętrznych, a jednocześnie

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

pełnoprawnymi strategiami rozwoju, stanowiącymi element zintegrowanego systemu zarządzania rozwojem kraju.

Zgodnie z zaleceniami ustawodawcy, dokumenty uchwalone przez gminy przed wejściem w życie znowelizowanych przepisów nie stają się strategiami rozwoju gminy w rozumieniu ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (uzppr) automatycznie. Aby można było sklasyfikować w ramach tej grupy, powinny zostać dostosowane do wymogów ustawowych i przyjęte przez odpowiedni organ. Włączenie lokalnych interesariuszy w postaci przedstawicieli mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych do procesu formułowania strategii, a następnie jej wdrażania pozwala na lepszą identyfikację problemów i potrzeb wszystkich grup społecznych. Jest to również bardzo istotne z punktu budowy kompromisu wśród lokalnej społeczności wokół kierunku rozwoju gminy, otwarcie pola publicznej dyskusji i utworzenie podstawy do kontroli przestrzegania wspólnych ustaleń. Niezwykle ważne jest również stworzenie możliwości wspólnego poznawania i doskonalenia procesu zarządzania rozwojem gminy. Partycypacyjne podejście do procesu opracowania strategii pozwala uzyskać potwierdzenie przez mieszkańców obranych przez władze kierunków rozwoju. Lokalna społeczność uzyskuje w ten sposób również współodpowiedzialność za sprawy związane z jej otoczeniem. W przypadku strategii rozwoju gminy uzyskujemy w ten sposób istotny aspekt integracji i budowania wspólnoty pomiędzy różnymi grupami lokalnych interesariuszy.

Strategia Rozwoju Gminy Kraśniczyn będzie zatem koncentrować się na wykorzystaniu swoich wewnętrznych potencjałów tak, aby posiadane zasoby i możliwości wzmocniły lokalną gospodarkę w kwestii wzrostu produktywności, skutecznej transformacji społeczno-gospodarczej realizującej cele UE. Wykorzystanie w niniejszym procesie i zaangażowanie środowisk lokalnych: samorządów, podmiotów prywatnych, organizacji pozarządowych będzie bardzo istotnym elementem niniejszego procesu. Jednocześnie należy zwrócić także uwagę na potrzeby w zakresie rozwiązywania problemów charakterystycznych dla gminy Kraśniczyn. Strategia będzie zatem odpowiedzią na potrzebę planowania rozwoju przez mieszkańców gminy. Wspólne programowanie strategiczne docelowo wpłynie na jakość realizowanych zadań oraz możliwości pozyskiwania funduszy unijnych i innych środków zewnętrznych.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Trzecią przesłanką opracowania strategii jest istotna kwestia dotycząca roli tego dokumentu jako narzędzia integrującego społeczność wokół wspólnych problemów i interesów. Włączenie lokalnych interesariuszy w postaci przedstawicieli mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych do procesu formułowania strategii, a następnie jej wdrażania pozwala na lepszą identyfikację problemów i potrzeb wszystkich grup społecznych. Jest to również bardzo istotne z punktu budowy kompromisu wśród lokalnej społeczności wokół kierunku rozwoju gminy, otwarcie pola publicznej dyskusji i utworzenie podstawy do kontroli przestrzegania wspólnych ustaleń. Niezwykle ważne jest również stworzenie możliwości wspólnego poznawania i doskonalenia procesu zarządzania rozwojem gminy. Partycypacyjne podejście do procesu opracowania strategii pozwala uzyskać potwierdzenie przez mieszkańców obranych przez władze kierunków rozwoju. Lokalna społeczność uzyskuje w ten sposób również współodpowiedzialność za sprawy związane z jej otoczeniem. W przypadku strategii rozwoju gminy uzyskujemy w ten sposób istotny aspekt integracji i budowania wspólnoty pomiędzy różnymi grupami lokalnych interesariuszy.

Strategia Rozwoju Gminy Kraśniczyn będzie zatem koncentrować się na wykorzystaniu swoich wewnętrznych potencjałów tak, aby posiadane zasoby i możliwości wzmocniły lokalną gospodarkę w kwestii wzrostu produktywności, skutecznej transformacji społeczno-gospodarczej realizującej cele UE. Wykorzystanie w niniejszym procesie i zaangażowanie środowisk lokalnych: samorządów, podmiotów prywatnych, organizacji pozarządowych będzie bardzo istotnym elementem niniejszego procesu. Jednocześnie należy zwrócić także uwagę na potrzeby w zakresie rozwiązywania problemów charakterystycznych dla gminy Kraśniczyn. Strategia będzie zatem odpowiedzią na potrzebę planowania rozwoju przez mieszkańców gminy. Wspólne programowanie strategiczne docelowo wpłynie na jakość realizowanych zadań oraz możliwości pozyskiwania funduszy unijnych i innych środków zewnętrznych.

2. EWALUACJA EX-POST STRATEGII ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN NA LATA 2015-2023

Ewaluacja ex-post jest społeczno-ekonomicznym badaniem oceniającym znaczenie przeprowadzonej interwencji w zakresie realizacji potrzeb, na które miała odpowiadać, jak również oceniającym jej niezamierzone efekty. W ramach tego badania, dokonano całościowej oceny interwencji podejmowanej w dokumencie obowiązującym. Dlatego też ewaluację ex-post możemy określać mianem ewaluacji podsumowującej.

Specyfika ewaluacji ex-post polega na tym, że w badaniu uwzględnione zostają realne efekty wprowadzonych interwencji. Poprzez porównanie tego, co powinno zostać osiągnięte dzięki określonym działaniom z tym, co faktycznie osiągnięto, możliwa jest odpowiedź na pytanie: czy cele interwencji zostały zrealizowane? Jeżeli tak, to w jakim stopniu? Weryfikowana jest tym samym przyjęta na etapie programowania zakładana wizja rozwoju gminy. Natomiast ocena dokonywana w ramach ewaluacji ex-post została przeprowadzona w oparciu o cztery kryteria:

- **Skuteczność** – w ramach tego kryterium ewaluacja ex-post odpowiada na pytanie:

czy, a jeśli tak, to w jakim stopniu zostały osiągnięte cele zrealizowanej interwencji; w tym aspekcie ewaluacja ex-post podsumowuje więc sukcesy oraz niepowodzenia podjętych działań; skoncentrowano się na ocenie mierzalnych efektów, a więc odnieść uzyskiwane skutki interwencji do zakładanych jako docelowych wielkości wskaźników (produktu i rezultatu);

- **Efektywność** – badanie pozwala odpowiedzieć na pytanie, czy obserwowane po zakończeniu interwencji efekty mogły zostać osiągnięte za pomocą mniejszych kosztów.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

- **Użyteczność** – ewaluacja pozwala ocenić, na ile osiągnięte dzięki realizacji interwencji efekty odpowiadają rzeczywistym potrzebom/wyzwaniom społeczno-gospodarczym; ewaluacja ex-post ocenia także efekty interwencji, które nie zostały przewidziane (pozytywne oraz negatywne).
- **Trwałość** – ewaluacja ex-post pozwala ocenić, czy efekty będą utrzymywać się po zakończeniu interwencji, jak długo będą widoczne skutki interwencji, kogo będą dotyczyć i jaka będzie ich użyteczność po upływie określonego czasu.

Ewaluacja ex-post gwarantuje poprawę jakości, skuteczności i spójności pomocy funduszy europejskich, a także pomaga w zwiększeniu efektywności zarówno planowania, jak i realizowania projektów i programów operacyjnych. Korzyści, jakie instytucje odnoszą z realizacji badań ex-post, dotyczą szczególnie stałego rozwoju możliwego dzięki obiektywnej ocenie własnych działań.

Tabela 1. Ewaluacja ex-post Strategii Rozwoju Gminy Kraśniczyn na lata 2015-2023.

<u>OBSZAR/CEL</u>	Weryfikacja Realizacji	Potrzeba kontynuacji
<u>OBSZAR 1. PRZESTRZENNY, INFRASTRUKTURALNY ROZWÓJ GMINY KRAŚNICZYN.</u>		
Cel 1.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy i stanu infrastruktury komunikacyjnej.		
Cel 1.1.a.: Budowa, modernizacja, remont infrastruktury drogowej.	+	+
Cel 1.1.b.: Budowa, modernizacja, remont chodników.	+	+
Cel 1.1.c.: Budowa, modernizacja, remont ścieżek rowerowych.	+	+
Cel 1.1.d.: Budowa, modernizacja, remont oświetlenia ulicznego.	+	+
Cel 1.2. Poprawa poziomu ochrony środowiska, rozwój OZE, ochrona i wykorzystanie walorów przyrodniczych.		
Cel 1.2.a.: Instalacje OZE – budowa, modernizacja, remont, zakup urządzeń i ich montaż.	+	+
Cel 1.2.b.: Narzędzia promocji OZE.	+	+

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

<i>Cel 1.2.c: Instalacja energooszczędnego oświetlenia w budynkach zarządzanych przez gminę, budynkach jednostek gminnych, budynkach mieszkalnych, budynkach służących działalności gospodarczej i obiektach wykorzystywanych na cele społeczne na terenie gminy</i>	+	+
<i>Cel 1.2.d: Modernizacja oświetlenia ulic na oświetlenie energooszczędne lub OZE.</i>	+	+
<i>Cel 1.2.e: Poprawa efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach i obiektach wykorzystywanych na cele społeczne – instalacja urządzeń poprawiających bilans energetyczny lokalnych firm.</i>	+	+
Cel 1.3. Budowa i modernizacja obiektów użyteczności publicznej (edukacyjnych, administracyjnych, kulturowych, zdrowotnych, turystycznych i podnoszenie jakości usług publicznych.		

<i>Cel 1.3.a: Budowa, modernizacja remont i wyposażenie obiektów edukacyjnych.</i>	+	+
<i>Cel 1.3.b.: Budowa, modernizacja remont i wyposażenie obiektów administracyjnych.</i>	+	+
<i>Cel 1.3.c.: Budowa, modernizacja remont i wyposażenie obiektów ochrony zdrowia.</i>	+	+
<i>Cel 1.3.d.: Budowa, modernizacja remont i wyposażenie obiektów turystycznych</i>	+	+
<i>Cel 1.2.e: Budowa, modernizacja remont i wyposażenie obiektów kulturowych.</i>	+	+
Cel 1.4. Planowanie przestrzenne służące wzmacnianiu funkcji poszczególnych obszarów gminy i ochronę najcenniejszych walorów kulturowych i naturalnych.		
<i>Cel 1.4.a: Waloryzacja i wykorzystanie zasobów naturalnych.</i>	+	+
<i>Cel 1.4.b: Waloryzacja i wykorzystanie zasobów kulturowych.</i>	+	+

OBSZAR 2. WYKSZTAŁCONE I AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO.

Cel 2.1. Stałe podnoszenie poziomu wykształcenia i wiedzy mieszkańców gminy Kraśniczyn.		
<i>Cel 2.1.a: Działania edukacyjne i podnoszenie kwalifikacji zawodowych.</i>	+	+
<i>Cel 2.1.b: Podnoszenie jakości nauczania w placówkach edukacyjnych działających na terenie gminy.</i>	+	+
<i>Cel 2.1.c: Samokształcenie i kształcenie osób zatrudnionych na terenie gminy.</i>	+	+

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

<i>Cel 2.1.d.: Samokształcenie i kształcenie osób zamieszkałych na terenie gminy.</i>	+	+
Cel 2.2. Wzrost aktywności mieszkańców i wspieranie tej aktywności.		
<i>Cel 2.2.a: Budowa, modernizacja remont i wyposażenie obiektów turystycznych.</i>	+	+
<i>Cel 2.2.b: Budowa, modernizacja remont i wyposażenie obiektów kulturowych.</i>	+	+
Cel 2.3. Rozwój społeczeństwa informacyjnego.		
<i>Cel 2.3.a: Informatyzacja administracji publicznej oraz rozwój usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną.</i>	+	+
<i>Cel 2.3.b: Szerokie zastosowanie ICT w ramach działań promocyjnych i w ramach realizowanych projektów</i>	+	+
<i>Cel 2.3.c: Rozwój podstawowej infrastruktury teleinformatycznej w regionie umożliwiającej powszechny i tani dostęp do zasobów informacji, wsparcie publicznego dostępu do Internetu w gminie.</i>	+	+
Cel 2.4. Dostosowanie działań z zakresu polityki społecznej do wyzwań związanych ze zmianami demograficznymi i aktualną sytuacją gospodarczą.		
<i>Cel 2.4.a: Organizacja i udział w przedsięwzięciach z zakresu opieki nad osobami starszymi.</i>	+	+
<i>Cel 2.4.b: Integracja mieszkańców.</i>	+	+
<i>Cel 2.4.c: Udzielanie wsparcia dla osób wykluczonych.</i>	+	+
<i>Cel 2.4.d: Realizacja programów profilaktyki zdrowotnej.</i>	+	+
<i>Cel 2.4.e: Podnoszenie jakości usług zdrowotnych.</i>	+	+
<u>OBSZAR 3. GMINA KRAŚNICZYN ATRAKCYJNA GOSPODARCZO.</u>		
Cel 3.1. Rozwój i modernizacja rolnictwa.		
<i>Cel 3.1.a: Inwestycje w gospodarstwa rolne.</i>	+	+
<i>Cel 3.1.b: Rozwój usług okołorolniczych.</i>	+	+
<i>Cel 3.1.c: Rozwój produkcji rolnej.</i>	+	+
<i>Cel 3.1.d: Rozwój i wsparcie rolnictwa ekologicznego.</i>	+	+
<i>Cel 3.1.e: Rozwój i wsparcie produkcji oraz sprzedaży produktów lokalnych i regionalnych.</i>	+	+

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Cel 3.2. Wykorzystanie istniejących zasobów naturalnych i kulturowych w tym przede wszystkim w sektorze turystyki, i rekreacji.		
<i>Cel 3.2.a: Budowa, modernizacja, remont infrastruktury turystycznej i sportowej.</i>	+	+
<i>Cel 3.2.b: Wyposażenie obiektów turystycznych i sportowych.</i>	+	+
<i>Cel 3.2.c: Waloryzacja zasobów przyrodniczych.</i>	+	+
<i>Cel 3.2.d: Waloryzacja zasobów kulturowych.</i>	+	+
<i>Cel 3.2.e: Budowa, modernizacja, remont i wyposażenie infrastruktury służącej zachowaniu zasobów przyrodniczych i kulturowych.</i>	+	+
<i>Cel 3.2.f: Rewitalizacja terenów zdegradowanych.</i>	+	+
Cel 3.3. Rozwój przedsiębiorczości.		
<i>Cel 3.3.a: Wsparcie dla tworzenia nowych przedsiębiorstw.</i>	+	+
<i>Cel 3.3.b: Wsparcie dla wybranych sektorów gospodarki.</i>	+	+
<i>Cel 3.2.c: Marketing gospodarczy.</i>	+	+

Źródło: Opracowanie własne.

Analizując poszczególne cele rozwojowe Gminy Kraśniczyn z lat 2015-2023 należy zauważyć, że skupiają się one na bardzo szerokiej tematyce. Oznacza to, że mają odpowiadać na wszelkie problemy zidentyfikowane na etapie opracowania strategii. Przygotowanie dokumentu strategicznego jest procesem, w którym należy zebrać oczekiwania mieszkańców, a następnie dokonać ich agregacji i systematyzacji. Takie podejście pozwala przygotować dokument umożliwiający prowadzić władze samorządowe w drodze do zaspokojenia potrzeb występujących na obszarze danej gminy. Dokonanie analizy ex-post obowiązującej strategii pomaga opracować odpowiednie cele strategiczne i operacyjne na przyszłość. Dlatego też, proces ten jest niezmiennie istotny. Jeżeli chodzi o Strategię Rozwoju Gminy Kraśniczyn na lata 2023-2030 najistotniejszy wydaje się wniosek, iż skupia się ona na 3 obszarach tematycznych: przestrzennym i infrastrukturalnym rozwoju gminy, wykształconym i aktywnym społeczeństwie oraz atrakcyjności gospodarczej gminy. Znaczna część celów w zakresie wymienionych obszarów znajduje się w trakcie realizacji bądź jeszcze nie została

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

zrealizowana. Należy zatem w znaczny sposób powiązać dokumenty strategiczne poprzez przenikanie się obszarów i celów rozwojowych przedstawionych w strategii.

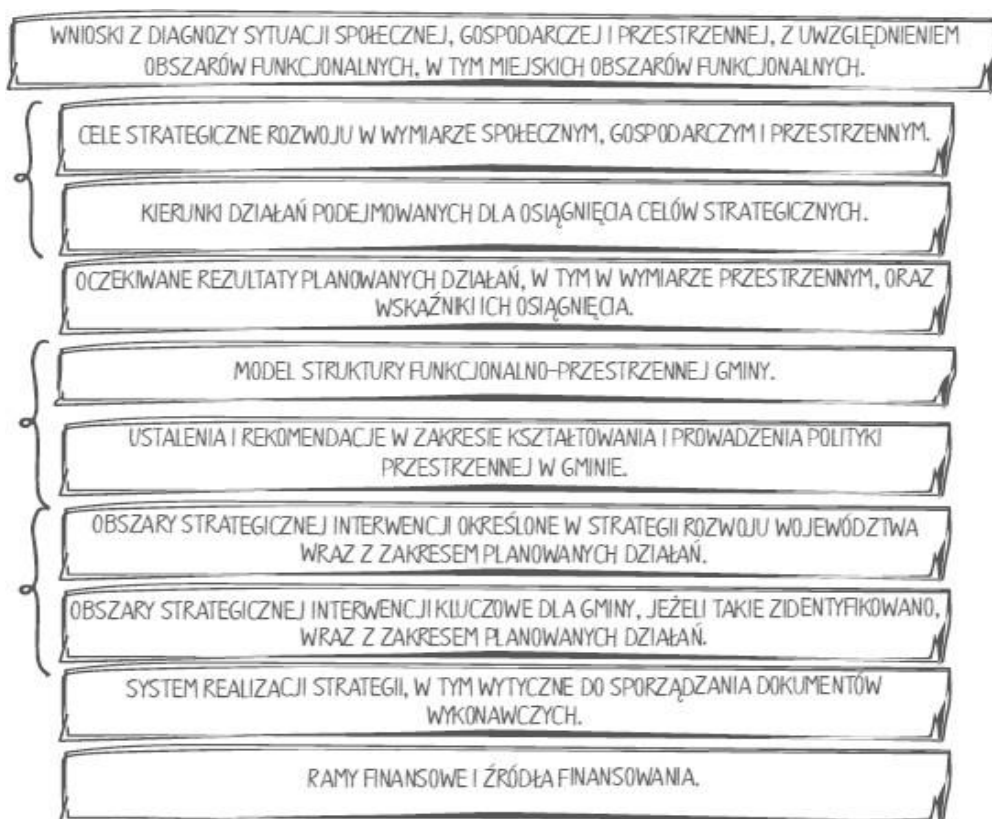
Warto jednocześnie zaznaczyć, że podejmowane dotychczas w ramach obowiązującej strategii działania były zazwyczaj skuteczne, efektywne, użyteczne i trwałe. Jednak głównie z uwagi na ograniczenia finansowe, nie wszystkie cele zostały zrealizowane. Część z nich osiągnięto tylko częściowo, a część pozostaje w trakcie realizacji poprzez realizowane obecnie działania inwestycyjne i nie inwestycyjne. Taki stan rzeczy prowadzi do wniosku, iż znaczna większość celów założonych na poziomie poprzedniej strategii powinna zostać utrzymana i przeniesiona na kolejny okres realizacji dokumentu strategicznego.

3. ZAKRES I METODYKA OPRACOWANIA STRATEGII

Minimalny zakres strategii rozwoju gminy określa art. 10e ustawy o samorządzie gminnym. Strategia powinna zawierać elementy wskazane na poniższym rysunku. *Rysunek*

1. Zakres Strategii Rozwoju Gminy Kraśniczyn.

Źródło: Ministerstwo Funduszy i Polityki Rozwoju, <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony>

Zgodnie z wymogami ustawy o samorządzie gminnym, Strategia Rozwoju Gminy Kraśniczyn sporządzona została w formie tekstowej oraz graficznej. Forma graficzna obrazuje przede wszystkim takie elementy jak: model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy oraz obszary strategicznej interwencji. W ramach prac nad dokumentem posłużono się również zobrazowaniem poszczególnych elementów diagnozy i innych elementów części strategicznej. Strategia Rozwoju Gminy Kraśniczyn została również poddana wszelkim procesom konsultacyjno-uzgodnieniowym przewidzianym w ustawach tj. uprzedniej ewaluacji trafności

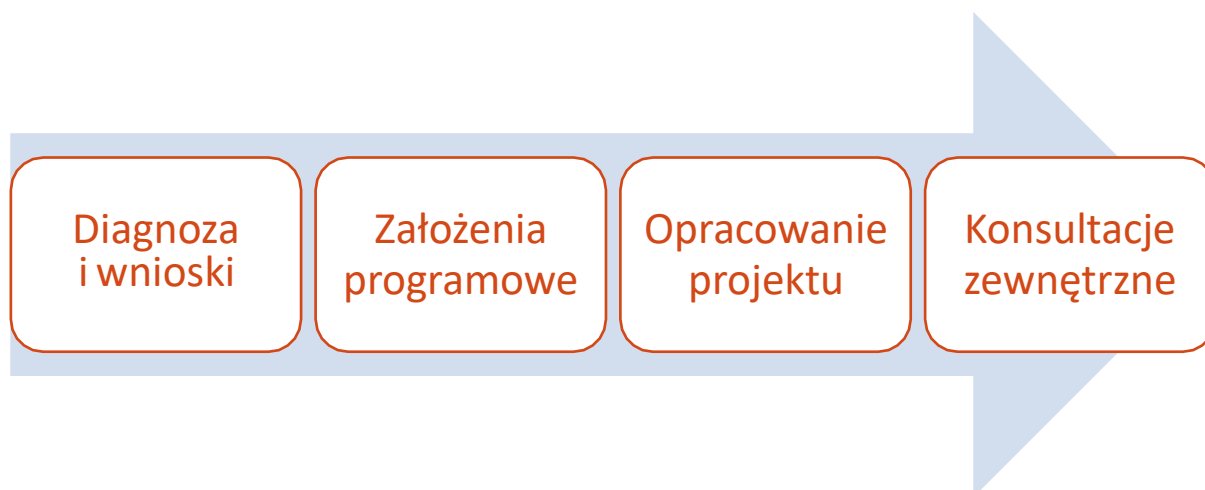
STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

(art. 10a ust 2 uzppr), konsultacjom społecznym (art. 6 ust 3 uzppr), strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (art. 46 ust 1 pkt 1 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku (...), oraz opiniowaniu przez Zarząd Województwa (art. 10g ust 5 i 6 usg).

Metodyka zastosowana w procesie opracowania dokumentu zakłada podział prac na cztery zasadnicze etapy, które prowadzą do stworzenia dokumentu o wysokiej wartości merytorycznej i wdrożeniowej. W każdym z etapów wykorzystano zasady dotyczące sposobu przygotowania poszczególnych elementów z dbałością o najwyższą jakość.

Rysunek 2. Etapy prac nad Strategią Rozwoju Gminy Kraśniczyn.

Źródło: Opracowanie własne.

W niniejszym etapie dokonano analizy danych w obszarach społecznych, gospodarczych i środowiskowych pod kątem problemów i potencjałów rozwojowych Gminy Kraśniczyn. Zidentyfikowano kluczowe zjawiska i trendy wpływające na rozwój obszaru. Niniejszy etap składa się m.in. z następujących działań:

- Warsztaty diagnostyczne z przedstawicielami Gminy Kraśniczyn,
- Analiza obowiązujących dokumentów strategicznych,
- Przeprowadzenie badań ankietowych wśród mieszkańców,

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

- Opracowanie diagnozy obszaru wsparcia wraz z wnioskami.

4. DIAGNOZA

4.1. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

4.1.1 Położenie gminy Kraśniczyn w powiecie, województwie i kraju

Gmina Kraśniczyn jest położona w środkowo-wschodniej części województwa lubelskiego, w powiecie krasnostawskim. Od strony południowej graniczy z powiatem zamojskim, natomiast od wschodniej z powiatem chełmskim. Centrum administracyjne gminy - miejscowość Kraśniczyn, znajduje się ok. 18 km na południowy wschód od miasta powiatowego Krasnystaw oraz ok 71 km na południowy wschód od miasta wojewódzkiego Lublin.

Rysunek 3. Położenie gminy Kraśniczyn na terenie Polski.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 4. Położenie gminy Kraśniczyn w województwie lubelskim.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Źródło: Opracowanie własne.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Gmina Kraśniczyn sąsiaduje z siedmioma gminami:

- Na południu z gminami Skierbieszów i Grabowiec.
- Na wschodzie z gminami Wojsławice i Leśniowice.
- Na północy z gminą Siennica Różana.
- Na zachodzie z gminami Izbica i Krasnystaw.

Rysunek 5. Położenie gminy Kraśniczyn w powiecie krasnostawskim

Źródło: Opracowanie własne.

Przez gminę przebiegają odcinki dwóch dróg wojewódzkich: nr 843 relacji Chełm-Zamość oraz nr 846 relacji Krasnystaw-Hrubieszów.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Rysunek 6. Gmina Kraśniczyn.

Źródło: Opracowanie własne.

4.2.2 Charakterystyka sieci osadniczej

Gmina Kraśniczyn zajmuje powierzchnię 110 km² i zamieszkuje ją 3314 osób (2023). Gęstość zaludnienia wynosi 35 os/km². Gmina podzielona jest na 20 sołectw: Anielpol, Bończa, BończaKol., Brzeziny, Chełmieć, Czajki, Drewniki, Franciszków, Kraśniczyn, Łukaszówka, Majdan

Surhowski, Olszanka, Stara Wieś, Surhów, Surhów-Kol., Wolica, Wólka Kraśniczyńska, Zalesie, Zastawie, Żułów. W gminie występują wszystkie typy zabudowy mieszkaniowej, z przewagą

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

zabudowy zagrodowej. Zabudowa jednorodzinna i wielorodzinna koncentruje się w ośrodku gminnym. Do najludniejszych miejscowości w gminie zaliczają się: Surhów, Kraśniczyn, Brzeziny i Bończa. Do najmniej ludnych miejscowości należą: Pniaki, Zalesie, Łukaszówka oraz Franciszków.

4.2.3 Opis zasobów naturalnych

➤ *Klimat*

Pod względem regionalizacji klimatycznej gmina Kraśniczyn położona jest w lubelsko-chełmskiej dziedzinie klimatycznej obejmującej województwo lubelskie. Klimat obszaru gminy kształtuje się pod wpływem polarnych mas powietrza pochodzenia morskiego (66%) i kontynentalnego (24%). Stanowią one 90% mas powietrza napływających nad ten teren. Przeważają tu wiatry południowozachodnie (24%) i zachodnie (15%). Najmniejszy udział w ogólnej częstości mają wiatry północne. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi 3,19 m/s.

Usłonecznienie gminy należy do najwyższych w regionie lubelskim, średnio wynosi 1650 h/rok. Jest to obszar najkorzystniejszych warunków do rozwoju energetyki słonecznej o potencjalnej energii użytecznej powyżej 950 kWh/m². Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 7,8 °C, przy czym średnia temperatura najzimniejszego miesiąca lutego wynosi 4,3 °C, a średnia najcieplejszego miesiąca lipca wynosi 19,6 °C. Roczna suma opadów wynosi ok 558,5 mm, zaś średnia roczna suma opadów - 46,5 mm. Cechą charakterystyczną tego obszaru jest dość długi okres wegetacyjny, ok. 216 dni i stosunkowo późno występujące, bo aż do maja, przymrozki wiosenne. Suma opadów w okresie wegetacyjnym wynosi 360 mm. Przeciętnie w roku notuje się 150 dni z opadem. Maksimum opadów przypada na lipiec, minimum na schyłek zimy lub początek wiosny. Najwyższa wilgotność występuje zimą (84%), najniższa zaś latem (56%). ➤ *Wody*

powierzchniowe i podziemne

Hydrograficznie gmina Kraśniczyn położona jest w zlewni Wisły w dorzeczu Wojsławki, która jest prawobrzeżnym dopływem Wieprza. Wojsławka, rzeka o długości 32 100 m, przepływa przez teren gminy równoleżnikowo, ze wschodu - od źródła w miejscowości Wojsławice, na zachód. Odwadnia ona obszar Działów Grabowieckich o powierzchni 284 km² i południowego skłonu Pagórków Chełmskich, a uchodzi do Wieprza na terenie Krasnegostawu. Zlewnię rzeki charakteryzuje niska lesistość i spadki podłużne i poprzeczne. Wojsławka płynie w typowej dolinie

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

rzecznej o przekroju litery U. Zbocza doliny są strome, a dno płaskie i zabagnione. Rzeką na całej długości posiada niewielkie przepływy jednostkowe i bardzo ubogą sieć dopływów. Wojsławka charakteryzuje się wezbraniem w okresie letnim (VII, VIII) i wczesnowiosennym (roztopa pokrywy śnieżnej), ustabilizowanymi stanami w okresie wiosny i jesieni oraz niżówkami zimowymi.

W Kolonii Bończa, w dolinie Wojsławki, znajdują się stawy rybne. W Wojciechowie znajduje się jezioro, jego brzegi porośnięte są szuwarami. Wody powierzchniowe występują sporadycznie w rowach melioracyjnych w dolinie Wojsławki. Istnieją także zagłębienia bezodpływowe, które okresowo po obfitych opadach bądź roztopach zostają wypełnione wodą. Na północ od Kolonii Bończa woda w zagłębieniach tego typu utrzymuje się w niektórych latach aż do końca czerwca. Na zboczach doliny Wojsławki przy przecięciu warstwy wodonośnej znajdują się liczne źródła. Ze względu na duże spadki terenu po ulewnych deszczach występuje zjawisko okresowego spływu wód powierzchniowych. Koncentracja spływu wód opadowych odbywa się głównie w licznych suchych dolinkach.

W dolinie Wojsławki, w obniżeniach terenu i bocznych dolinkach wody podziemne występują w utworach czwartorzędowych. Głębokość zalegania tych wód jest niewielka ok. 3 m, zależna od poziomu wody w rzece i spływu powierzchniowego z sąsiednich terenów oraz od opadów atmosferycznych. Roczne wahania wód podziemnych są dość duże i wynoszą ok. 3 m. Wody tego poziomu są narażone na zanieczyszczenia i często nie odpowiadają normom wody pitnej.

Wody gruntowe typu szczelinowo - warstwowego znajdują się w skałach kredowych. Wody tego poziomu występują w krasowiejących marglach lub w szczelinach niekrasowiejących opok na głębokościach większych przekraczających 10 m głębokości. Poziom tych wód zalega na głębokościach 10-30 m p.p.t., a w niektórych rejonach poniżej 50 m p.p.t. Roczne amplitudy wahań zwierciadła wód kredowych są niewielkie, rzędu 0,5 - 1,0 m. Wody szczelinowe zalegające na większych głębokościach nie budzą zastrzeżeń pod względem sanitarnym, natomiast wody płytsze mogą być skażone bakteriologicznie wskutek kontaktu z wodami porowymi. Gmina Kraśniczyn objęta jest zasięgiem Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 407 Chełm-Zamość.

➤ *Warunki przyrodnicze*

Na terenie gminy znajduje się **Rezerwat Przyrody Głęboka Dolina**, leżący w Skierbieszowskim

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Parku Krajobrazowym (SPK), utworzony na podstawie Zarządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 31 października 1996 r. (MP Nr 67, poz. 633). Zajmuje on powierzchnię 289,12 ha na terenie gminy Kraśniczyn w mezoregionie Działy Grabowieckie. Park wyróżnia interesująca szata roślinna. Lasy zajmują niewielką część powierzchni 20%. Nie mają one jednolitego kompleksu leśnego i stanowią jedynie śródpolne wyspy. Drzewostanem dominującym jest buk. Inne gatunki tworzące drzewostan tych lasów to grab, lipa, wiąz, jawor i sosna. Wśród ptaków warto wymienić nieliczne gatunki zasiedlające lasy: puszczyka uralskiego, dzięcioła średniego oraz muchołówki małą i białoszyją. Awifauna łąk i pól licznie reprezentowana jest przez: błotniaka stawowego, czajkę, derkacza, rycyka.

Część gminy włączona jest również do **Grabowiecko-Strzeleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu** na podstawie Rozporządzenia Nr 51 Wojewody Chełmskiego z dnia 26.VI.1998 r. Na terenie gminy znajdują się także 4 parki podworskie o łącznej powierzchni 14 ha, które wpisane są do rejestru zabytków. Jest to niezwykle malowniczy teren Wyniosłości Giełczewskiej i Działów Grabowieckich, o bardzo dużych walorach krajobrazowych, odznaczający się urozmaiconą rzeźbą terenu w postaci suchych dolinek i wąwozów oraz okazami rzadkiej roślinności.

Na terenie gminy znajduje się wspomniany wyżej **Rezerwat Przyrody Głęboka Dolina**. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych malowniczych rozcięć erozyjnych w postaci dolin z wąwozami oraz lasów jaworowo-dębowych z bukiem występującym na granicy zasięgu. Jest to jeden z najbardziej interesujących rezerwatów w byłym województwie chełmskim. Specyficzne środowisko przyrodnicze tworzy gęsta sieć form erozyjnych uformowanych w postaci suchych i mokrych dolin z wąwozami, jarami i debrami. Suche doliny i wąwozy mają długość kilkunastu kilometrów i głębokość do 70 m. Wytworzyły się one w grubej warstwie utworów lessowych. Na dnie najgłębszych wąwozów odsłaniają się skały kredowe. Na terenie rezerwatu występują zwarte, wielogatunkowe lasy o charakterze naturalnym. W drzewostanie dominuje buk, chociaż w różnych częściach rezerwatu występują drzewostany sosnowe i grabowe z bardzo często występującym wiązem górskim, jaworem i lipa szerokolistna. We wschodniej części rezerwatu występuje kilka niewielkich źródełek tworzących strumyki o bardzo wartościowej wodzie. Nadmiar wód opadowych i roztopowych odprowadzany jest dolinami i wąwozami głównie w kierunku dolin rzeki Wojsławki. Na terenie rezerwatu występuje 15 gatunków bardzo rzadkich roślin, w większości górskich i chronionych m.in. paprotnik koleczysty, parzydło leśne, gnieźnik leśny, żywiec gruczołowaty, przetacznik górski.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Obszar Natura 2000 – specjalny obszar ochrony siedlisk „Drewniki” (PL H060059) o pow. 65,5 ha obejmuje zbocza nad niewielkim ciekim wodnym Milutka – dopływ Wojsławki. Znaczną część obszaru zajmują lasy 88% z panującym w drzewostanie bukiem. W runie rosną gatunki charakterystyczne: turzyca orzęsiona, gwiazdnica wielkokwiatowa, marzanka wonna, zawilec gajowy, gajowiec żółty, żankiel zwyczajny i inne oraz gatunki chronione: buławnik wielkokwiatowy, kopytnik pospolity, gnieźnik leśny, listera jajowata, a na podłożu wapiennym obuwik pospolity. W miejscach odsłonięcia podłoża kredowego występują bogate gatunkowo płaty muraw kserotermicznych.

Lesistość w gminie wynosi 22,3 %. Dominującym typem siedliska jest las świeży. Obszar gminy Kraśniczyn charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, 91,7 % powierzchni gminy objęta jest formami ochrony przyrody. Dodatkowo występują 23 pomniki przyrody. Należy uznać, zróżnicowane i często unikatowe zasoby przyrodnicze gminy są dobrze chronione, a dodatkowo zwiększają atrakcyjność turystyczną regionu. ➤ **Flora i fauna**

Prawie 1/4 powierzchni gminy zajmują bogate krajobrazowo, florystycznie i faunistycznie lasy. Osobliwością jest susel perełkowany, gatunek gryzonia wpisany do "Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt", obejmującej gatunki wymierające lub zagrożone wyginięciem. Ciekawostką przyrodniczą są również źródła w lesie Baraniec i Ściecharce, których krystalicznie czysta woda po przepłynięciu kilkunastu metrów znika pod ziemią. Pomnikami przyrody jest 18 modrzewi polskich w Kraśniczynie, 2 buki zwyczajne w Bończy i lipa drobnolistna w Drewnikach.

Rysunek 7. Susel perełkowany.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Źródło: http://www.tfp.net.pl/fotoplatforma_zdjecie.php?id=6668&cat=1&cat2=21&cat3=.

Dominacje w runie leśnym stanowią: dąbrówka rozłogowa, marzanna wonna, gwiazdnica wielkokwiatowa, turzyca orzęsiona, gajowiec żółty, kopytnik pospolity, zawilec gajowy. Podszyt lasów tworzą: grab, jarzab, kruszyna, leszczyna, osika, trzmielina, dereń, kalina. Na dnie wąwozów znajdują się fragmenty gradów wilgotnych i łęgów z jesionem, klonem i jaworem, olsza czarna, a na usłonecznionych zboczach wąwozów znajdują się fragmenty świetlistych dąbrów. Cechą charakterystyczną dla obszaru gminy Kraśniczyn jest duży udział muraw kserotermicznych, towarzyszących obszarom lessowym o urozmaiconej rzeźbie terenu. Występują tu ciepłolubne gatunki takie jak: driakiew żółtawa, cieciorka pstra, lebiodka pospolita, pszeniec różowy, rumian żółty, goździk kartuzek, chaber driakiewnik.

W Wojciechowie w rejonie jeziora żyją żółwie błotne, a z ptaków: rybitwa rzeczna i białowąsa, wodniczka, czapla siwa. Przy zbiornikach wodnych gnieźdzą się między innymi takie ptaki jak: perkozy rdzawoszyjne, perkozki, bąki, błotniaki stawowe, rybitwy czarne, brzeczek, dziwonie. Wśród pól, zadrzewień i zabudowy wiejskiej obserwować można ciekawe gatunki ptaków, między innymi: dudki, przepiórki, ortolany, płomykówki, pójdziki, uszatki, puszczyki, dzięcioły

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

białoszyjne. W lasach występują liczne gatunki ptaków spotykane w całym kraju. Bardzo licznie występują tu rzadsze gatunki, takie jak: muchołówka mała i białoszyjna oraz dzięcioł średni.

4.2.4 Opis zasobów kulturowych

Początki osadnictwa w tych terenach sięgają przełomu XIV i XV wieku. Wcześniej był to bagienny i lesisty teren niezachęcający do osadnictwa. Te tereny należały do króla, a ten rozdawał je zasłużonym rycerzom. Tereny obecnej gminy Kraśniczyn należały do powiatu krasnostawskiego i ziemi chełmskiej w województwie ruskim. W 1867 roku powstała gmina Czajki, do której włączono większość obszarów dzisiejszej gminy Kraśniczyn. Gmina Czajki w 1880 roku liczyła 4 008 mieszkańców. W skład wchodziły następujące miejscowości: Aleksadrowski Kraśniczyn, Augustówka, Anielpol, Bończa, Brzeziny, Boniecka Wola, Czajki, Chełmiec, Drewniki, Franciszków, Kraśniczyn, Kraśniczyńska Wola, Łukaszówka, Olszanka, Stara Wieś, Surhów, Surhowski Majdan, Wojciechów, Zalesie, Zalesie Majdan i Żułów.

W odrodzonym państwie polskim pozostała gmina Czajki w tym samym kształcie. Gmina Czajki w 1921 roku składała się z 31 miejscowości. Liczyła 1 055 domów i 7 112 mieszkańców. Większość mieszkańców podała wiarę katolicką (4 701 osób), było też 1 796 prawosławnych, 1 ewangelik, 613 osób wyznania mojżeszowego i 1 ateista. Pod względem narodowościowym było 6 672 Polaków, 328 Rusinów, 99 Żydów i 12 Białorusinów. Siedzibą urzędu gminy był Kraśniczyn, sąd pokoju dla gminy znajdował się w Krasnystawie, a sąd okręgowy w Lublinie. W takim kształcie gmina przetrwała do 1939 roku.

25 września 1954 roku weszła w życie ustawa o reformie podziału administracyjnego. W miejsce dotychczasowych gmin i gromad, powstać miały nowe gromady, położone na terenie jednej lub dwóch sąsiadujących ze sobą dawnych gmin. W ten sposób dawna gmina Czajki została podzielona na kilka gromad. Wraz z początkiem 1973 roku swoją działalność po kolejnej reformie rozpoczęła gmina Kraśniczyn, która od 1990 roku stała się w pełni samorządową jednostką.

Na terenie gminy znajdują się również liczne obiekty wpisane na listę zabytków, takie jak zespoły dworskie, zajazd, domy drewniane i murowane, zagrody, budynki sakralne oraz kapliczki. Do najważniejszych z nich należą:

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

- Kościół parafialny w Bończy pw. św. Stanisława biskupa - pierwotnie zbór kalwiński wzniesiony w 1577 roku.
- Cerkiew prawosławna w Bończy pw. Matki Boskiej Dobrej Opoki z drugiej połowy XIX wieku.
- Dwór z początku XIX wieku otoczony parkiem w Kolonii Bończa.
- 1813-19 pałac klasycystyczny w Kolonii Surhów otoczony parkiem, wnętrze pałacu ozdobione polichromiami w 1818-20 przez Mikołaja Montiego.

W gminie znajdują się cztery parki podworskie: w Bończy, Surhowie, Kraśniczynie i Żuławie. Parki w Bończy i Surhowie uznane zostały za zabytkowe. Obydwa parki użytkowane są przez Domy Pomocy Społecznej.

Tabela 2. Zabytki kultury z terenu gminy Kraśniczyn wpisane do ewidencji zabytków Województwa Lubelskiego.

Miejscowość	Obiekt	Numer rejestru zabytków
Bończa	d. zbór kalwiński, ob. kościół paraf. pw. św. Stanisława BM wraz z wystrojem wewnętrznym, dzwonnica – brama, drzewostan w gran. cmentarza kościelnego	A/442
Bończa	zespół dworsko - parkowy: dwór, park	A/953
Bończa	cerkiew prawosławna pw. Opieki MB	A/281
Kraśniczyn	d. zajazd wraz z najbliższym otoczeniem	A/454
Stara Wieś	d. cerkiew grecko-kat., ob. kościół rzymsko-kat. pw. św. Apostołów Piotra i Pawła (w dec.: Wniebowzięcia NMP) wraz z wyposażeniem wnętrza zespół	A/1160
Surhów	kościół rzymsko-kat. parafialnego: kościół paraf. pw. Nawiedzenia NMP i św. Łukasza	A/252

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

	Ew.(wraz z wyposażeniem wnętrza), ogrodzenie z czterema narożnymi kapliczkami, staro-drzew – w gran. cmentarza przykościelnego, stara plebania	
Surhów	zespół pałacowo-parkowy: pałac z wystrojem architektoniczno- sztukaterskim i polichromią wnętrz, najbliższe otoczenie pałacu ze śladami podjazdu z gazonem, park	A/456
Surhów	cmentarz grzebalny rzymsko-kat.	A/218
Bończa (w Leśnictwie Bończa)	grodzisko tzw. „Zamczysko”	C/34

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Lublinie.

Rysunek 8. Kościół pw. św. Stanisława biskupa w Bończy.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Źródło: <http://lublin.gazeta.pl/lublin/51,85539,8250719.html?i=7>.

Rysunek 9. Pałac w Kolonii Surhów

Źródło: <http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/5213.surhow-palac.html>.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Działalność **Domu Kultury** koncentruje się na prowadzeniu amatorskich zespołów artystycznych i kół zainteresowań w formie:

- Zespołu muzycznego „GAMMA” – rozpoczęcie działalności w lutym 2021r.
- Zespołu śpiewaczego „KRAJKA” – rozpoczęcie działalności w październiku 2021r.
- Warsztatów plastyczno - rękodzielniczych z podziałem na grupy dla dzieci i dorosłych rozpoczęcie działalności 20.02.2021r.
- Warsztatów teatralno - recytatorskich z podziałem na grupy dla dzieci i młodzieży rozpoczęcie działalności 02.03.2021r.
- Zajęć z języka angielskiego z podziałem na cztery grupy wiekowe – rozpoczęcie działalności 23.02.2021r.
- Zajęć tanecznych z podziałem na grupy dla dzieci i dorosłych – rozpoczęcie działalności 14.10.2021r.
- Cyklicznych zebrań przewodniczących KGW z terenu gminy Kraśniczyn,
- 8. Zajęć ruchowo - tanecznych „Zumba”, później przekształconych na „Salssation” – rozpoczęcie działalności 25.02.2021r.
- Zajęć sportowych „Kickboxing K1” – rozpoczęcie działalności 22.02.2021r.,
- zastąpionych następnie na „Taekwondo” – rozpoczęcie działalności 16.09.2023 r.
- Klubu filmowego „W Kinie w Kraśniczynie” – rozpoczęcie działalności 18.09.2021r.
- Akademii Młodego Radiowca - rozpoczęcie działalności 20.07.2022r.
- Pokazy filmowe dla dzieci w ramach projektu „Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej”

4.2.5. Identyfikacja podstawowych problemów

Na podstawie analizy danych dotyczących zagadnień z obszaru „*Przestrzeń i środowisko*” dokonano identyfikacji podstawowych problemów rozwoju gminy Kraśniczyn w tym zakresie. Najistotniejsze problemy zostały przedstawione i skategoryzowane pod względem ważności w poniższej tabeli.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Tabela 3. Przestrzeń i środowisko – identyfikacja podstawowych problemów.

Problem	Kategoria ważności
Położenie we wschodniej, jednej z najuboższych części Polski i Unii Europejskiej.	II
Niskie nakłady na działalność kulturalną połączone z niedoinwestowaniem bazy materialnej służącej upowszechnianiu i promowaniu kultury - brak II ośrodka kultury.	
Niewykorzystanie bogatych zasobów przyrodniczych i historycznych.	III
Niedostateczna infrastruktura turystyczna.	III

Objaśnienia: Stopniowanie ważności: I – ważne problemy; II – ważniejsze problemy; III- najważniejsze problemy.

4.3 SFERA SPOŁECZNA

4.3.1 Demografia

Teren gminy na koniec 2023 r. zamieszkiwało 3314 osób. Na przestrzeni lat 2014- 2023 stan demograficzny Gminy obrazuje poniższe zestawienie.

Tabela 4. Sfera demograficzna w Gminie Kraśniczyn

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Rok	Ludność ogółem	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Ludność do 18 roku życia	Ludność pow. 18 do 60 roku życia	Ludność pow. 60 roku życia
2019	3.588	22	78	542	2.007	1.039
2020	3.529	33	88	530	1.952	1.047
2021	3.556	17	106	600	1.827	1.129
2022	3.384	18	80	495	1.895	994
2023	3.314	15	81	475	1.808	1.031

Źródło: Opracowanie własne

Na przestrzeni ostatnich 9 lat znacząco spadła liczba mieszkańców stałych, tj. o 504 osoby. W powyższym okresie na terenie gminy urodziło się łącznie - 206 dzieci, zmarło - 678 osób. Na podstawie analizy w/w danych można zauważyć spadającą liczbę ludności w gminie, czego efektem jest ujemny przyrost naturalny oraz migracje zewnętrzne. Niepokojącym też jest fakt niskiego poziomu ludności w wieku do 18 roku życia – ponad dwukrotnie niższy od osób w wieku po 60 roku życia. Następuje również spadek osób aktywnych zawodowo, co jest spowodowane emigracją zarobkową.

W roku 2023 na terenie gminy Kraśniczyn związek małżeński zawarło 6 par, zameldowały się 54 osoby, wymeldowało się 62 osoby. Ponadto wydano 187 dowodów osobistych, dowód zgubiło 19 osób oraz wydano 101 zaświadczeń dot. zameldowania.

Wójt Gminy Kraśniczyn corocznie występuje do Prezydenta RP o nadanie Medali za Długoletnie Pożycie Małżeńskie. Odznaczenie to ustanowiono jako nagrodę dla osób, które przeżyły co najmniej 50 lat w jednym związku małżeńskim. Medal nadawany jest przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej obywatelom Polski. W gminie Kraśniczyn w 2023r. przyznano 12 takich odznaczeń.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

4.3.2 Rynek pracy

W gminie Kraśniczyn na 1000 mieszkańców pracuje 74 osób (bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności). 73,7% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 26,3% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w gminie Kraśniczyn wynosiło w 2021 roku 13,4% (15,0% wśród kobiet i 12,2% wśród mężczyzn).

W 2021 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Kraśniczyn wynosiło 4 843,32 PLN, co odpowiada 80.70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Kraśniczyn 171 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 50 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -121. 63,1% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Kraśniczyn pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 13,3% w przemyśle i budownictwie, a 5,6% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,2% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

4.3.3 Uczestnictwo w kulturze

Dom Kultury w Kraśniczynie nadzorował w 2023 roku działalność 12 Kół Gospodyń Wiejskich, łącznie skupiających około 100 osób. W trakcie 2023 r. kontynuowane były comiesięczne spotkania Przewodniczących KGW w DK. Panie uczestniczyły w uroczystościach, warsztatach i szkoleniach organizowanych lub współorganizowanych przez DK. Jednym z celów domu kultury jest współpraca z KGW poprzez wspieranie ich działalności w zakresie kultywowania tradycji ludowych poprzez imprezy kulturalne, konkursy, warsztaty.

Wspólne działania Domu Kultury i KGW skupiły się na dalszym podtrzymywaniu roli społecznej w środowisku wiejskim. Koła Gospodyń Wiejskich od zawsze są wizytówką gminy w krzewieniu kultury ludowej, podtrzymywaniu tradycji i zwyczajów ludowych oraz kultywowaniu dziedzictwa kulinarnego. Promują gminę, pomagają w organizowaniu wydarzeń cyklicznych.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Obecnie znaczna część KGW z gminy Kraśniczyn to odrębne podmioty, które posiadają osobowość prawną i podlegają wpisaniu do rejestru prowadzonego przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Zespoły muzyczne:

1. Zespołu muzycznego „GAMMA” – rozpoczęcie działalności w lutym 2021r.
2. Zespołu śpiewaczego „KRAJKA” – rozpoczęcie działalności w październiku .2021r.

Dostęp do kultury zapewnia mieszkańcom **Gminna Biblioteka Publiczna w Kraśniczynie**. Ze zbiorów bibliotecznych GBP korzystają zarówno mieszkańcy gminy, jak i goście przebywający tu czasowo.

GBP prowadzi również działalność polegająca na akcentowaniu obchodów świąt i rocznic literackich. Dzięki współpracy ze szkołami organizowane są wycieczki do bibliotek, lekcje biblioteczne, konkursy literackie i plastyczne.

Gminna Biblioteka Publiczna w Kraśniczynie posiada status instytucji kultury, jest wpisana do rejestru z datą 01.07.2007 r. Biblioteka zapewnia mieszkańcom gminy dostęp do zbiorów bibliotecznych, informacji i edukacji czytelniczej. W pierwszej kolejności biblioteka kontynuuje działania w zakresie: gromadzenia, opracowania, selekcji, przechowywania i udostępniania zbiorów. Podejmujemy również działania skierowane do całej społeczności lokalnej mające na celu promocję czytelnictwa, zaspokajania zróżnicowanych potrzeb czytelniczych ogółu społeczeństwa, upowszechnianie wiedzy i kultury.

Poza tym do zadań biblioteki należy:

- Bibliotekarze systematycznie wprowadzają zbiory biblioteczne do katalogu elektronicznego poprzez korzystanie z programu MAK+,
- Korzystanie z wyszukiwarki „Szukam książki” w programie MAK+, a także rezerwacje telefoniczne. Funkcjonuje w bibliotece Facebook, gdzie czytelnicy mogą się zapoznawać z nowościami i aktualnościami biblioteki,
- Przygotowanie i rozliczanie wniosku o udzieleniu dofinansowania na zakup nowości wydawniczych ze środków Biblioteki Narodowej,

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

- - Gromadzenie, opracowywanie i przechowywanie materiałów z uwzględnieniem tych, które są świadectwem historii naszego regionu,
- Działalność kulturalna biblioteki jest samodzielna oraz we współpracy z jednostkami edukacyjno-kulturalnymi przy organizacji wspólnych inicjatyw solidaryzujących i aktywizujących mieszkańców gminy tj. organizacja wspólnych spotkań czytelniczych: Narodowe Czytanie, Głośne czytanie, Dzień Dziecka, Spotkania autorskie i organizacja konkursów dla najaktywniejszych czytelników. Zamieszczamy artykuły w lokalnych mediach i portalach społecznościowych. Współpracujemy ze Szkołą Podstawową

Według danych z 2023 w gminie Kraśniczyn działała 1 biblioteka/filia publiczna posiadająca księgozbiór liczący 12 286 wolumenów. 85 % księgozbioru jest obłożone folią samoprzylepną. W roku 2023 nastąpiło zwiększenie ilości czytelników o 452 książki.

Od 2007 roku na terenie gminy działa **Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Kraśnickiej**, które liczy 54 członków. Celem Stowarzyszenia jest: działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich; podtrzymywania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej; wspomaganie rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych, nauki, edukacji, oświaty i wychowania; promowanie rozwoju krajoznawstwa, turystyki oraz wypoczynku dzieci i młodzieży; upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałanie patologiom społecznym; wspieranie działań na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami; promowanie ochrony środowiska naturalnego.

Na terenie gminy funkcjonuje również **Ochotnicza Straż Pożarna**, która liczy 12 jednostek. Zrzeszają one 243 czynnych członków, 5 honorowych i 4 wspierających. Jednostki OSP Brzeziny i Kraśniczyn działają w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym. Od 2022r. w strukturach OSP Surhów działa Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza. W 2023 roku odnotowano 24 pożary, 44 miejscowych zagrożeń, 1 alarm fałszywy. Wyjazdy poszczególnych jednostek do zdarzeń przedstawiały się następująco: Kraśniczyn 37, Brzeziny 15, Surhów 14, Drewniki 3,. Zakupy paliwa do sprzętu silnikowego, ubezpieczenia ratowników, sprzętu i budynków, okresowe

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

przeglądy techniczne sprzętu, ekwiwalenty za akcje ratownicze i szkolenia strażaków pokrywane były z budżetu gminy.

4.3.4 Identyfikacja podstawowych problemów

Na podstawie analizy danych dotyczących zagadnień z obszaru „Sfera społeczna” dokonano identyfikacji podstawowych problemów rozwoju gminy Kraśniczyn w tym zakresie. Najistotniejsze problemy zostały przedstawione i skategoryzowane pod względem ważności w poniższej tabeli.

Tabela 5. Sfera społeczna – identyfikacja podstawowych problemów.

Problem	Kategoria ważności
Niekorzystna struktura demograficzna - starzejące się społeczeństwo, spadek liczby mieszkańców, ujemny przyrost naturalny.	III
Wysokie bezrobocie.	III
Znaczny poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego.	III

Objaśnienia: Stopniowanie ważności: I – ważne problemy; II – ważniejsze problemy; III- najważniejsze problemy.

4.4 STREFA GOSPODARCZA

Gmina Kraśniczyn położona jest na terenie województwa lubelskiego, które charakteryzuje się szczególnie korzystnymi warunkami rozwoju przemysłu spożywczego, z uwagi na rolniczy charakter przeważającej części województwa oraz bardzo wysoką specjalizację w uprawach roślin przemysłowych oraz owoców i warzyw. Środowisko przyrodnicze, wielokulturowość oraz walory turystyczne stwarzają znakomite warunki do rozwoju turystyki oraz rozwoju produkcji wyrobów regionalnych, w tym żywności ekologicznej.

Jak wynika z opracowania PAIiIZ pn. „Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2014. Raport syntetyczny” - województwo lubelskie wyróżniają:

- Korzystne położenie na międzynarodowym szlaku transportowym – paneuropejskim korytarzu Wschód-Zachód, co umożliwia dostęp do rynków zagranicznych, szczególnie Ukrainy i Białorusi.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

- Stosunkowo niskie koszty pracy (wynagrodzenia koszty pracy: 87,9% średniej krajowej), przy jednoczesnym dostępie do wykwalifikowanych kadr w miastach regionu.
- Duży potencjał naukowo-badawczy, dzięki ważnej roli ośrodka lubelskiego w nauce polskiej i szkolnictwie wyższym. W roku 2010 do najlepszych w Polsce jednostek naukowych Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego zaliczyło: Instytut Nawozów Sztucznych w Puławach, Państwowy Instytut Weterynaryjny w Puławach, Wydział Nauk Humanistycznych, Wydział Nauk Społecznych oraz Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelski Jana Pawła II, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Instytut Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki w Lublinie, Wydział Farmaceutyczny z Oddziałem Analityki Medycznej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, a także Instytut Europy Środkowo – Wschodniej w Lublinie.
- Tradycje przemysłowe, szczególnie w odniesieniu do przemysłu środków transportu, maszynowego, chemicznego oraz spożywczego.
- Predyspozycje do rozwoju BPO z uwagi na dostęp do wykwalifikowanych kadr, przy jednoczesnym niewysokim poziomie oczekiwań płacowych.

Za sektory wysokiej szansy w województwie lubelskim uważa się:

- Elektroniczny.
- Elektromaszynowy.
- Chemiczny.
- Spożywczy.

Z kolei potencjalna atrakcyjność powiatu krasnostawskiego, na terenie którego położona jest gmina Kraśniczyn, pośród pozostałych powiatów województwa lubelskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji (C - przemysł przetwórczy, G - handel i naprawy, I – turystyka i gastronomia, M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) została określona jako niska (poziom F).

Podobnie przedstawia się sytuacja, jeżeli chodzi o ocenę potencjalnej atrakcyjności gminy Kraśniczyn pośród pozostałych gmin województwa lubelskiego z uwzględnieniem najbardziej

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

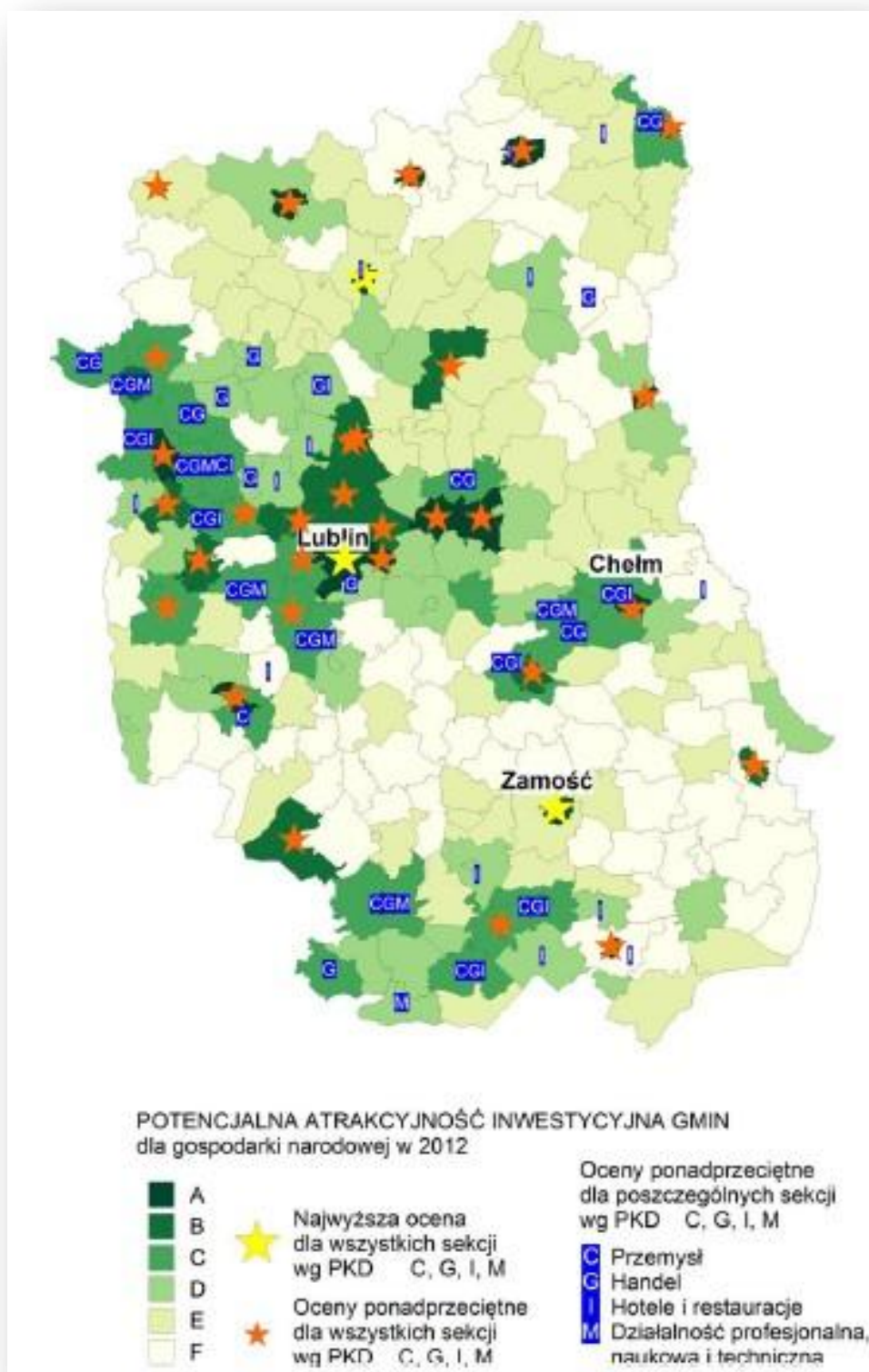
atrakcyjnych sekcji (C - przemysł przetwórczy, G - handel i naprawy, I – turystyka i gastronomia, M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna). Potencjalna atrakcyjność gminy została określona jako niska (poziom F), niemniej jednak gmina Kraśniczyn zlokalizowana jest w bezpośredniej bliskości gminy Krasnystaw oraz miasta Krasnystaw, których potencjalna atrakcyjność inwestycyjna osiągnęła ponadprzeciętne oceny: C dla gminy oraz B dla miasta, co zostało zobrazowane na poniższym rysunku.

Rysunek 10. Zróżnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin województwa lubelskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Źródło: „Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2014. Raport syntetyczny”.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

4.4.1 Główni pracodawcy

Gmina Kraśniczyn jest gminą o typowo rolniczym charakterze. Obok dominującej działalności rolniczej i przetwórstwa rolno-spożywczego, w poszczególnych działach dominują różne formy działalności usługowej, przede wszystkim podmioty handlowe oraz oferujące usługi w segmencie budownictwa oraz transportu.

Do większych podmiotów na terenie gminy można zaliczyć:

- SolarCorn,
- Firma budowlana URB Bruk Bud J. Jagiełło,
- Stacja paliw Czerwińscy,
- Auto Serwis M. Wójcik,
- Drew join A. Fiedur,
- Usługi tartaczne J. Stasiuk,
- MA-WENT Klimatyzacje i wentylacje M. Romanek.

4.4.2 Struktura podstawowych branż gospodarki i ilość podmiotów gospodarczych

Gmina Kraśniczyn zalicza się do gmin typowo rolniczych - podstawą gospodarki jest mało efektywne rolnictwo. Coraz więcej mieszkańców zmuszonych jest do poszukiwania dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodów. Szereg osób fizycznych decyduje się na prowadzenie jednoosobowej działalności gospodarczej, gdzie oprócz właściciela zatrudnienie znajdują również członkowie jego rodziny.

Rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy Kraśniczyn nie odbiega od tendencji charakterystycznych dla powiatu krasnostawskiego i województwa lubelskiego. Wiele osób podejmuje próby prowadzenia działalności gospodarczej, niestety, trudne warunki ekonomiczne, brak rynków zbytu, wysoka konkurencja - zmuszają je do rezygnacji.

W gminie Kraśniczyn w roku 2021 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 160 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 103 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 12 nowych podmiotów, a 7 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2021 najwięcej (20) podmiotów zarejestrowano w

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

roku 2011, a najmniej (11) w roku 2020. W tym samym okresie najwięcej (18) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2014 roku, najmniej (7) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2021 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Kraśniczyn najwięcej (2) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (156) jest mikroprzedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 3,1% (5) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruowało 27,5% (44) podmiotów, a 69,4% (111) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Kraśniczyn najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Budownictwo (35.9%) oraz Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (29.1%).

4.4.3 Rolnictwo

Dominującą funkcję w strukturze gospodarki gminy pełni rolnictwo, którego głównym kierunkiem użytkowania gruntów są uprawy polowe z nieznacznym udziałem łąk i pastwisk. Łączna powierzchnia użytków rolnych stanowi 74,2% powierzchni gminy, co wskazuje na typowo rolniczy charakter gminy Kraśniczyn.

Tabela 6. Użytkowanie gruntów na terenie gminy Kraśniczyn.

Pozycja	Ogółem	
Powierzchnia ogółem (ha)	11009	100 %
Powierzchnia użytków rolnych ogółem	8169	74,2 %
Grunty orne	6748	82,6%
Sady	281	3,4%
Łąki	688	8,4%
Pastwiska	124	1,5%
Lasy i grunty leśne	2504	22,7%
Pozostałe grunty i nieużytki	336	3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

1.3.5 Turystyka

Gmina Kraśniczyn posiada wysokie walory turystyczne, pozwalające na pełne rozkoszowanie się urokami polskiej wsi. Do jej walorów można zaliczyć: ciszę, nieskażone środowisko, szlaki turystyczne, zachowany krajobraz oraz dziedzictwo kulturowe sprawiające, że Kraśniczyn jest miejscem atrakcyjnym dla odpoczynku od wielkomiejskich problemów. Wysokie walory przyrodnicze oraz urozmaicona rzeźba terenu sprawiły, że znaczna część gminy położona jest w Skierbieszowskim Parku Krajobrazowym. Na terenie gminy znajdują się również liczne obiekty wpisane na listę zabytków, takie jak zespoły dworskie, zajazd, domy drewniane i murowane, zagrody, budynki sakralne oraz kapliczki. Do najważniejszych z nich należą:

- Kościół parafialny w Bończy pw. św. Stanisława biskupa - pierwotnie zbór kalwiński wzniesiony w 1577 roku.
- Cerkiew prawosławna w Bończy p.w. Matki Boskiej Dobrej Opoki z drugiej połowy XIX wieku.
- Dwór z początku XIX wieku otoczony parkiem w Kolonii Bończa.
- 1813-19 pałac klasycystyczny w Kolonii Surhów otoczony parkiem, wewnątrz pałacu ozdobione polichromiami w 1818-20 przez Mikołaja Montiego.

Miejscowościami o znaczeniu turystycznym są:

- ✓ **Bończa** - wieś położona przy drodze prowadzącej z Kraśniczyna do Wojsławic. Do zabytków Bończy należy kościół pw. św. Stanisława Bpa Męczennika zbudowany w XVI wieku. Początkowo był to zbór kalwiński, w pierwszej połowie XVII wieku został kościołem katolickim. Przy wjeździe na plac kościelny stoi kapliczka z XIX wieku, wewnątrz której znajdowała się rzeźba św. Jana Nepomucena, która została skradziona i obecnie znajduje się tam figurka Matki Boskiej. Po drugiej stronie drogi na przeciw kościoła stoi cerkiew prawosławna pw. Matki Boskiej Pokrowskiej zbudowanej w XIX wieku. Obecnie na terenie Kolonii Bończa znajduje się dwór, który niegdyś należał do miejscowości Bończa. Wzniesiony na przełomie XIX i XX wieku, klasycystyczny o cechach barokowych. Obecnie znajduje się tu Dom Pomocy Społecznej. W lesie bonieckim występują pomniki przyrody buka.
- ✓ **Kraśniczyn** - osada położona nad rzeką Wojsławka prawym dopływem Wieprza - siedziba Urzędu Gminy. Do zabytków Kraśniczyna należą dawny ośrodek dworski, o bogatej

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

przeszłości, który był usadowiony w zakolu rzeki Wojsławki. Obecnie nie istnieje. Pozostały jedynie resztki drzew - aleja lipowa oraz pozostałości piwnic. Dzisiaj o istnieniu dworu i parku pozostało określenie Kraśniczyn-Park oraz ulica przebiegająca w tym kierunku nosząca nazwę Parkowej. Zachował się także dawny zajazd-karczma wjezdna z przełomu XVIII i XIX wieku, przerabiany wielokrotnie. Obecnie teren i obiekt w dużej ruinie w rękach prywatnych właścicieli z planami odbudowy zabytku. Cmentarz żydowski przy ul. Strażackiej jest ostatnim śladem istnienia żydów w Kraśniczynie. Nie jest znany tak jak nieznana jest dokładna data budowy istniejącej tu drewnianej bożnicy, która zniszczona została w czasie okupacji niemieckiej w 1942 roku po likwidacji istniejącego tu getta. W parku w centrum Kraśniczyna stoi pomnik upamiętniający poległych żołnierzy i partyzantów A.L. i B.Ch w latach 1939-1944. W pobliskim lesie w kierunku Chełmca rośnie grupa pomnikowych modrzewi, jak również w tym samym miejscu znajduje się punkt widokowy na panoramę Kraśniczyna na wysokości 282 m n.p.m. Ciekawostką jest występowanie żółwia błotnego w jeziorze kraśniczyńskim, którego brzegi porośnięte są trzciną, sitowiem i zaroślami, a wokół rozpościera się trzęsawisko, utrudniające precyzyjne ustalenie linii brzegowej, czyniące go niedostępnym.

- ✓ **Łukaszówka** - nazwa miejscowości pochodzi od św. Łukasza Ewangelisty, który jest patronem obecnej kapliczki nad kryniczką. Niegdyś 200 m na prawo od kapliczki na wzgórzu stała leśna kaplica, gdzie w głównym ołtarzu znajdował się słynący łaskami obraz Matki Bożej i św. Łukasza, który w roku 1764 uroczysie przeniesiono do kościoła w Surhowie. Jadąc dalej obok kapliczki drogą polną w kierunku Chełmca po prawej stronie natrafimy na "Ściecharkę", źródło, z którego niegdyś korzystała miejscowa ludność.
- ✓ **Olszanka** - wieś położona w granicach Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego. W sąsiedztwie znajduje się Rezerwat Głęboka Dolina z charakterystycznymi dla tego regionu wąwozami lessowymi, w którym obok grodziska "Kukawka" przepływa bezimienny strumyk. Na terenie wioski znajduje się zbiornik małej retencji "Olszanka" o pow. 0,37 ha, który znakomicie wkomponowany jest w istniejący krajobraz. W kwietniu 1941 roku żołnierze Wehrmachtu przeprowadzili pacyfikację wsi, podczas której zginęło 103 osoby. Po wojnie Olszanka odznaczona została Krzyżem Grunwaldu III klasy.
- ✓ **Surhów** - wieś położona na zboczu rzecznej doliny Wojsławki w granicach Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego, przy drodze z Krasnogostawu do

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Hrubieszowa. Pierwsze wzmianki o istnieniu miejscowości pochodzą z 1419 roku. Do zabytków Surhowa należy kościół pw. Nawiedzenia NMP i św. Łukasza. W ołtarzu głównym kościoła umieszczony jest słynący łaskami obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem i św. Łukaszem, jako Pośrednikiem Łask, przeniesiony w 1764 roku z kaplicy leśnej z Łukaszówki. Obok kościoła stoi zabytkowa plebania, której patronem jest Sługa Boży Stefan Wyszyński Prymas Tysiąclecia, który w czasie II wojny światowej w tej plebanii przyjmowany był wielokrotnie. Kolejnym wartym uwagi zabytkiem jest klasycystyczny pałac, położony w Kolonii Surhów, otoczony parkiem o pow. 6,80 ha z bogatym starodrzewem i licznymi okazami drzew pomnikowych. Wnętrze pałacu ozdobione polichromami przez włoskiego malarza Mikołaja Montiego. Ciekawostką jest znajdująca się w gorzelni w Surhowie zabytkowa maszyna parowa z 1905 roku. Obok szosy prowadzącej od wsi Małochwiej do Bończy na skrzyżowaniu z drogą prowadzącą z Surhowa do Łukaszówki stoi krzyż drewniany, który wśród miejscowej ludności zwie się "Krzyżem Kościuszki". Przekazy miejscowej ludności mówią, że w tym miejscu T. Kościuszko odpoczywał ze swoim wojskiem po stoczonym walce z wojskiem rosyjskim i na upamiętnienie tego zdarzenia postawiony został krzyż dębowy.

- ✓ **Żułów** - w byłych budynkach podworskich, obecnie posiadłość Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża, gdzie funkcjonuje ośrodek opieki nad ociemniałymi znajduje się miejsce pamięci prymasa Stefana Wyszyńskiego, który w okresie od 23.X.1941 roku do 5.VI.1942 roku ukrywał się przed hitlerowcami. Przy drodze z Kraśniczyna do Skierbieszowa na wysokości Żułowa znajduje się punkt widokowy na panoramę Kraśniczyna.

1.4.5 Identyfikacja podstawowych problemów

Na podstawie analizy danych dotyczących zagadnień z obszaru „*Strefa gospodarcza*” dokonano identyfikacji podstawowych problemów rozwoju gminy Kraśniczyn w tym zakresie. Najistotniejsze problemy zostały przedstawione i skategoryzowane pod względem ważności w poniższej tabeli.

Tabela 7. Strefa gospodarcza – identyfikacja podstawowych problemów.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Problem	Kategoria ważności
Brak dostępu do pozarolniczych miejsc pracy dla ludności wiejskiej.	II
Typowo rolniczy charakter gminy - brak istotnych pracodawców poza rolnictwem.	III
Zbyt duża liczba drobnych gospodarstw rolnych.	II
Niska dochodowość działalności gospodarczej.	III
Niska atrakcyjność inwestycyjna regionu.	III

Objaśnienia: Stopniowanie ważności: I – ważne problemy; II – ważniejsze problemy; III- najważniejsze problemy.

4.5 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

1.5.1 Infrastruktura komunikacyjna i transportowa

✓ Infrastruktura drogowa

Obszar gminy Kraśniczyn jest obsługiwany przez rozwinięty układ dróg, które w znacznej części są w złym stanie technicznym, a ich stan ulega systematycznej poprawie. Na terenie gminy występują drogi począwszy od regionalnych, a skończywszy na drogach zakładowych. Najistotniejszym elementem systemu transportu drogowego jest droga wojewódzka o znaczeniu regionalnym nr 843 relacji Chełm – Zamość oraz nr 846 biegnąca z Krasnegostawu do Hrubieszowa.

Układ uzupełniający stanowią drogi powiatowe łączące wzajemnie ważniejsze miejscowości w obszarze gminy, a także łączące gminę z sąsiednimi gminami. Drogi gminne bezpośrednio obsługują zabudowę w poszczególnych miejscowościach lub łączy je między sobą. Ponadto w obszarze gminy znajdują się drogi sklasyfikowane jako zakładowe.

Na sieć Dróg wojewódzkich, które pełnią głównie funkcję zewnętrznych powiązań komunikacyjnych gminy, składają się: droga nr 843 (Chełm-Zamość) oraz droga nr 846 (Krasnystaw- Hrubieszów). Ich łączna długość na terenie gminy Kraśniczyn wynosi 26 km.

Tabela 8. Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Kraśniczyn.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Lp.	Droga	Numer	Rodzaj
1	1864 L	Wierzchowiny – Rakołupy – Drewniki – Skierbieszów	L
2	1867 L	Drewniki – Kukawka – Czarnołozy	L
3	3137 L	Krasnystaw (ul. Bielezy) – Łany – Kol. Chełmiec	L
4	3138 L	Surhów – Łukaszówka – Chełmiec	L
5	3139 L	dr. kraj. nr 17 – Małochwiej Mały – Surhów – dr. woj. 846	Z
6	3146 L	Brzeziny – Majdan Surhowski – Franciszków – Orłów Murowany – Izbica	Z
7	3148 L	Majdan Surhowski – Surhów	L
8	3149 L	Majdan Surhowski – Kraśniczyn Stary	L
9	3150 L	Kraśniczyn – Anielpol – Wiszenki – Kalinówka	Z

Źródło: UG Kraśniczyn.

Wymienione drogi powiatowe w gminie Kraśniczyn łącznie mają długość ok. 50 km, w tym gruntowe 19 km.

Siecią dróg, których podstawową funkcją jest realizacja powiązań komunikacyjnych zewnętrznych gminy bliskiego zasięgu oraz wewnątrz gminy, w tym obsługa komunikacyjna terenów przyległych, jest sieć dróg gminnych, do których należą:

Tabela 9. Wykaz dróg gminnych na terenie gminy Kraśniczyn.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

L p .	Droga	Numer
1	Rakołupy Duże - Kol. Bończa	104970 L
2	Ostrów – Bończa	105031 L
3	Surhów - gr. gminy Krasnystaw (Łany),	109974 L
4	gr. gminy Izbica – Surhów	109975 L
5	Surhów – droga dojazdowa do pól	109976 L
6	przez wieś Chełmiec	109977 L
7	dr. pow. 3150L – Wiszenki – Surhów	109978 L
8	Zastawie – Kraśniczyn	109979 L
9	Brzeziny - dr. pow. 3137L	109980 L
1 1	Kraśniczyn - dr. woj. 843	109981 L
1 2	przez wieś Majdan Surhowski	109982 L
1 3	Kraśniczyn - dr. gm. 109985L	109983 L
1 4	Czajki – Wiszenki	109984 L
1 5	Czajki - Stara Wieś	109985 L
1 6	przez wieś Anielpol	109986 L
1 7	Drewniki – Anielpol	109987 L
1 8	Chełmiec - dr. gm. 104970L	109988 L
1 9	Bończa - dr. gm. 105015L	109989 L
2 0	Wolica - Kol. Bończa	109990 L
2 1	Kraśniczyn - dr. gm. 109983L	109991 L
2 2	Stara Wieś - Wólka Kraśniczyńska	109992 L

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

2 3	Żułów – Bończa	109993 L
2 4	przez wieś Drewniki	109994 L
2 5	Bończa - dr.gm.109993L	109995 L
2 6	Brzeziny – Kraśniczyn	109996 L
2 7	droga położona w miejscowości Brzeziny na działce nr 2048 przy drodze wojewódzkiej nr 846 na odcinku do km 0+1,06	110023 L
2 8	droga położona w miejscowości Kraśniczyn na działce o numerze 74	110041 L
2 9	droga w miejscowości Brzeziny (działka o numerze 1444/2)	110050 L
3 0	droga w miejscowości Brzeziny (działka o numerze 1708/2)	110051 L
3 1	droga w miejscowości Olszanka (działka o numerze 186),	110052 L
3 2	droga w miejscowości Olszanka (działka o numerze 170)	110053 L
3 3	droga w miejscowości Olszanka (działka o numerze 143)	110054 L
3 4	droga w miejscowości Olszanka (działka o numerze 99)	110055 L
3 5	droga w miejscowości Olszanka (działka o numerze 244)	110056 L
	droga w miejscowości Olszanka (działka o numerze 101)	110057 L

Źródło: UG Kraśniczyn.

Łączna długość dróg gminnych to około 50 km.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

1.5.2 Infrastruktura ochrony środowiska

✓ *Infrastruktura wodociągowa*

Ludność gminy zaopatrywana jest w wodę przez 6 wodociągów w miejscowościach: Bończa, Brzeziny, Chełmiec, Surhów, Olszanka i Żułów. Wszystkie ujęcia posiadają ważne pozwolenia wodno-prawne na pobór i eksploatację wody. Sieć wodociągowa w gminie jest dobrze rozwinięta, korzysta z niej ok. 80% mieszkańców. Siecią nie są objęte jedynie siedliska rozproszone, usytuowane w dużych odległościach od sieci wodociągowej. Mieszkańcy tych zabudowań korzystają z własnych studni głębinowych. Łączna długość sieci wodociągowej wynosi ok. 75 km, liczba odbiorców zbiorowego zaopatrzenia w wodę wynosi ok. 1300. Sieć wodociągowa w gminie Kraśniczyn jest bardzo dobrze rozwinięta.

✓ *Infrastruktura kanalizacyjna*

Wysoki stopień zwodociągowania gminy jest niewspółmierny ze stopniem skanalizowania. Wskaźnik ten jednak w ciągu ostatnich kilku lat znacznie się zmienił dzięki inwestycjom poczynionym na terenie gminy.

Na terenie gminy funkcjonuje trzy gminne oczyszczalnie ścieków : Kraśniczyn, Olszanka i Żułów oraz dwie tzw. zakładowe : w DPS w Bończy–Kolonia i w Surhowie. W ramach porozumienia z powiatem do oczyszczalni DPS w Bończy –Kolonia podłączeni są mieszkańcy Bończy. Łączna długość sieci kanalizacyjnej wynosi ok. 50 km. Gmina Kraśniczyn jest jedną z najlepiej skanalizowanych gmin w powiecie krasnostawskim. Wskaźnik skanalizowania gminy Kraśniczyn w ostatnich latach uległ wzrostowi. Większość wsi w gminie posiada kanalizację.

Wsie, które nie są skanalizowane to: Anielpol, Bończa Kolonia, Chełmiec, Drewniki, Franciszków, Łukaszówka, Wolica i Zalesie. W miejscowościach tych wykonano budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Obecnie na terenie gminy działają 162 takie oczyszczalnie. Gmina Kraśniczyn podejmuje działania mające na celu usprawnienie funkcjonowania systemu wodociągowo-kanalizacyjnego i podniesienia poziomu świadczonych usług.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Gmina Kraśniczyn przyjmowała od mieszkańców zgłoszenia do gminnej ewidencji zbiorników bezodpływowych (szamb) lub przydomowych oczyszczalni ścieków łącznie przyjęto 168 zgłoszeń. Dane z zgłoszeń zostały wprowadzone do elektronicznej bazy danych.

Ze względu na skanalizowanie gminy w znacznym stopniu, liczba zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków stanowi zdecydowana mniejszość.

✓ *Obiekty małej retencji*

W roku 2001 został oddany do użytku zbiornik małej retencji „**Olszanka**” o powierzchni 0,37 ha i pojemności całkowitej 3 956 m³. Celem inwestycji było: utworzenie pojemności retencyjnej, wykorzystanie rekreacyjne zbiornika, wykorzystanie wody w celach rolniczych, p. pożarowych, hodowli ryb oraz wzbogacenie krajobrazu o powierzchnię wodną. Budowa zbiornika polegała na wykonaniu: zapory ziemnej o maksymalnej wysokości 3,5 m i długości 36 m, budowli upustowej – bystrotok o szerokości dna 6,0 m, budowli spustowej z rury stalowej Ø 324x8,9 mm o długości całkowitej 29,75 m, czaszy zbiornika o powierzchni zalewu 3 753 m². Utworzony zbiornik znakomicie wkomponowany jest w istniejący krajobraz. Zbiornik Olszanka ujęty był w Programie Zbiorników Retencyjnych w Województwie Chełmskim z 1995 roku.

W 2007 roku rozpoczęła się budowa drugiego zbiornika małej retencji- „**Czajki**”. Obiekt ukończono w 2012 roku, dzięki wykorzystaniu współfinansowania ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 (Oś Priorytetowa VI Środowisko i czysta energia, Działanie 6.1: Ochrona i kształtowanie środowiska, Kategoria III Bezpieczeństwo ekologiczne). Zbiornik ma pojemność 341 800,00 m³, przy powierzchni zbiornika równej 21,26 ha.

Głównym celem projektu była poprawa gospodarki wodnej gminy Kraśniczyn oraz zapobieganie powodziom, skutkom suszy i okresowym podtopieniom. Zakres tego projektu obejmował: kształtowanie zasobów wodnych dolin rzecznych zarówno dla potrzeb rolnictwa, a także ochrony środowiska, retencjonowanie wód powierzchniowych z przeznaczeniem do nawodnień użytków rolnych, prowadzenie efektywnej ochrony życia biologicznego środowiska wodnego oraz wzbogacenie środowiska naturalnego poprzez rozwój flory i fauny, podniesienie walorów krajobrazowych przyległych terenów i okolic, rozwój lokalnej agroturystyki, stworzenie warunków do rekreacji i wypoczynku dla miejscowej ludności. Celami pośrednimi, dzięki którym osiągnięty został cel główny są: pokrycie deficytu wody na danym obszarze, poprawa

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, możliwość nawodnienia użytków rolniczych wodą z warstwy użytecznej zbiornika (zmniejszenie strat przy klęskach żywiołowych), ograniczenie erozji powierzchniowej w dolinie cieku Milutka, poprawa krajobrazu Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego, szansa na stworzenie i dalszy rozwój bazy agroturystycznej na terenie gminy Kraśniczyn, poprawa mikroklimatu oraz rozwój flory i fauny wodnej, wzrost ruchu turystycznego, wzrost zatrudnienia.

✓ *Gospodarka odpadami komunalnymi*

Częstotliwość odbierania z nieruchomości poszczególnych rodzajów odpadów komunalnych wprowadzona w 2023r.

- W zabudowie zagrodowej i jednorodzinnej:
 - a) niesegregowane(zmieszane) odpady – raz w miesiącu
 - b) odpady zbierane w sposób selektywny – raz w miesiącu
- W zabudowie wielorodzinnej:
 - a) niesegregowane(zmieszane) odpady – raz na dwa tygodnie
 - b) odpady zbierane w sposób selektywny – raz w miesiącu,
- Ilość osób ujętych w deklaracji w – 2484
- ilość osób kompostujących – 1051

Ilość nieruchomości z których odbierano odpady komunalne na dzień 31.12.2023r. – 1120 **Rysunek 11. Infrastruktura ochrony środowiska w gminie Kraśniczyn.**

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Źródło: Opracowanie własne.

1.5.3 Infrastruktura energetyczna

Źródłem zaopatrzenia w energię elektryczną obszaru gminy jest istniejąca sieć średniego i niskiego napięcia, na które składają się stacje transformatorowe 15/0,4 kV i linie elektroenergetyczne 15 kV i 0,4 kV. W zakresie kierunków rozwoju sieci elektroenergetycznej ustala się:

- Utrzymanie i sukcesywną modernizację istniejącej sieci rozdzielczej średniego napięcia 15 kV, lokalnych stacji transformatorowo – rozdzielczych 15/0,4 kV oraz sieci 0,4 kV, głównie na terenach przewidzianych pod nową zabudowę, w tym jej przebudowę na linie podziemne kablowe,
- Budowę nowych odcinków sieci 15 kV i 0,4 kV oraz stacji transformatorowych 15/0,4 kV w przypadkach uzasadnionych zwiększonym zapotrzebowaniem istniejącej lub

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

projektowanej zabudowy na energię elektryczną, uwzględnienie stref technicznych i występujących w nich ograniczeń w zabudowie i zagospodarowania terenów od linii i stacji elektroenergetycznych - zgodnie z obowiązującymi normami i przepisami prawa.

Bardzo dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców cieszą się odnawialne źródła energii OZE. Oprócz zrealizowanych już w poprzednich latach inwestycji w kolektory słoneczne, samorząd ciągle poszukuje nowych możliwości dofinansowania realizacji kolejnych w kierunku fotowoltaiki czy pomp ciepła, zarówno na obiektach użyteczności publicznej, jak też na obiektach prywatnych. Mieszkańcy instalują również prywatne instalacje fotowoltaiczne, gdzie korzystają z ulgi w podatku rolnym. Skala tego zjawiska oraz rosnące ceny energii pokazują, że tego rodzaju inwestycje są bardzo pożądane przez mieszkańców.

Elektryfikacja wsi gminy Kraśniczyn realizowana była w latach powojennych (ponad 50% istniejących linii Nn i SN były budowane w latach 60 – tych i 70 – tych) i polegała na doprowadzeniu sieci elektroenergetycznych z terenu Krasnegostawu w technologii, jaka była wówczas stosowana.

Obecnie, poziom zapotrzebowania mocy dla współczesnego gospodarstwa domowego wzrósł kilkakrotnie. Dodatkowo gospodarstwo rolne jest warsztatem pracy, które wobec wzrastających wymagań konkurencyjnych, stoi przed koniecznością dalszej mechanizacji i intensyfikacji oraz wprowadzenia postępu technologicznego, do czego niezbędna jest również energia elektryczna.

Przez teren gminy przebiega administrowana przez Polskie Sieci Elektroenergetyczne – Wschód Sp. z o. o. linia przesyłowa elektroenergetyczna 220kV Zamość Mokre - Chełm o długości w obrębie gminy Kraśniczyn 7,69 km. W obecnej chwili i w najbliższych latach PSE – Wschód nie planują działań inwestycyjnych w zakresie budowy nowych sieci przesyłowych najwyższych i wysokich napięć w związku z istnieniem na terenie gminy parku krajobrazowego.

Teren gminy Kraśniczyn zasilany jest liniami 15 kV z 2 głównych punktów zasilających:

- GPZ Krasnystaw (stacja 110kV/15kV).
- GPZ Wojsławice (stacja 30kV/15kV).

Stan sieci elektroenergetycznej w gminie należy uznać za zadowalający. Infrastruktura elektroenergetyczna nie wymaga elektryfikacji. Możliwa jest konieczność dobudowy nowych

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

stacji transformatorowych oraz krótkich odcinków sieci w celu zaopatrzenia w energię elektryczną odbiorców końcowych na terenach nowej zabudowy mieszkaniowej i rekreacyjnej.

Oświetlenie to zlokalizowane zwykle w ciągach dróg publicznych wykonane jest w technologii podwieszenia punktów oświetleniowych na liniach elektroenergetycznych nn. Ich konserwacją zajmuje się Zamojska Korporacja.

Na terenie gminy nie ma całościowo zorganizowanej gospodarki w zakresie zaopatrzenia i pokrycia potrzeb cieplnych zarówno mieszkańców, jak i przemysłu. Powyższe potrzeby pokrywane są z lokalnych źródeł ciepła – kotłownie wbudowane, zakładowe, przemysłowe (węglowe lub gazowe), bądź tradycyjne ogrzewanie piecowe. W związku z wprowadzaniem przyspieszonego procesu termomodernizacji obiektów i doprowadzenia do energetycznych standardów europejskich zachodzi konieczność dostosowania parametrów technicznych i eksploatacyjnych do zmieniających się potrzeb odbiorców. To wymaga zwiększonych nakładów w celu ograniczenia strat ciepła i ciągłego poprawiania efektywności energetycznej.

Aktualnie na obszarze gminy znajduje się 31,0 km rozdzielczej sieci gazowej z przyłączami, która obejmuje 10 sołectw: Kraśniczyn, Brzeziny, Kol. Surhów, Majdan Surhowski, Stara Wieś, Surhów, Wólka Kraśniczyńska, Zastawie, Żułów, Łukaszówka, tj. 10,7% ogółu mieszkańców gminy. W miejscowościach gdzie brak jest sieci gazowej, a są to przeważnie miejscowości o zabudowie kolonijnej mieszkańcy korzystają z gazu w butlach. W wyniku gazyfikacji wykonano modernizację 4 kotłowni węglowych na gazowe.

1.5.4 Identyfikacja podstawowych problemów

Na podstawie analizy danych dotyczących zagadnień z obszaru „*Infrastruktura techniczna*” dokonano identyfikacji podstawowych problemów rozwoju gminy Kraśniczyn w tym zakresie. Najistotniejsze problemy zostały przedstawione i skategoryzowane pod względem ważności w poniższej tabeli.

Tabela 10. Infrastruktura techniczna – identyfikacja podstawowych problemów.

Kategoria

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Problem ważności	
Bardzo niska jakość infrastruktury drogowej, wymagającej dużych nakładów finansowych.	III
Wymagająca modernizacji infrastruktura kanalizacyjna.	III
Średni stopień gazyfikacji obszaru gminy.	III
Konieczność poniesienia sporych nakładów na ochronę środowiska – jakość powietrza, ochrona wód.	III
Niewielkie wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych.	II

Objaśnienia: Stopniowanie ważności: I – ważne problemy; II – ważniejsze problemy; III- najważniejsze problemy.

4.6 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

4.6.1 Infrastruktura edukacyjna

W 2023 roku Gmina Kraśniczyn była organem prowadzącym dla:

- Szkoły Podstawowej im. Kard. Stefana Wyszyńskiego w Kraśniczynie – 12 oddziałów, 198 uczniów, o która w swej strukturze posiadała Punkt Przedszkolny w Kraśniczynie dla dzieci w wieku 3 – 4 lat – 1 oddział, 21 uczniów ;
- Szkoły Podstawowej im. Św. Stanisława Kostki w Surhowie, która została zlikwidowana z dniem 31 sierpnia 2023 r. na mocy Uchwały NR LIII/266/2023 Rady Gminy Kraśniczyn z dnia 28 lutego 2023 r. w sprawie likwidacji Szkoły Podstawowej im. Św. Stanisława Kostki w Surhowie – 0 uczniów.

Na terenie Gminy do Punktu Przedszkolnego w roku szkolnym 2023//2024 uczęszcza 21 dzieci w grupie 2,5 -3 latków. Grupa nosi nazwę „Smerfy”. 4 latki to grupa „Sówki”. Do oddziału przedszkolnego uczęszczają dzieci 5 i 6 letnie. 6 – latki objęte są obowiązkowym rocznym przygotowaniem przedszkolnym

W klasach I – VIII wszyscy uczniowie uczą się języka obcego nowożytnego – języka angielskiego. Natomiast klasy VII – VIII realizując podstawę programową uczą się drugiego języka, którym jest język niemiecki. Szkoła oferuje również zajęcia dodatkowe: SKS, zajęcia taneczne, wokalne w ramach szkolnego zespołu „Pólnutka” oraz Koło ekologiczne. Prowadzone są zajęcia dla uczniów

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

mających trudności w nauce oraz zajęcia rozwijające umiejętności dla uczniów uzdolnionych. Do dyspozycji uczniów pozostaje pedagog, psycholog i logopeda. W szkole co roku wprowadzane są innowacje pedagogiczne polegające na nowatorskich rozwiązaniach programowych, organizacyjnych lub metodycznych, mające na celu poprawę jakości pracy szkoły. Mają one określone ramy czasowe, cele, etapy i sposoby realizacji zadań, zakładane rezultaty, ponoszone koszty oraz wykorzystanie efektów realizacji. W roku szkolnym 2022/2023 wszyscy uczniowie w szkole otrzymali promocję do wyższych klas, a klasa VIII przystąpiła do Egzaminu ósmoklasisty, z którego osiągnęli wyniki niewiele poniżej średniej wojewódzkiej.

Na dzień 30 września 2023 r. w Szkole Podstawowej w Kraśniczynie pracowało:

- 28 nauczycieli (25,93 etatów), w tym:
 - 4 nauczyciel kontraktowych (2,94 etatu);
 - 7 nauczycieli mianowanych (6,44 etatów);
 - 17 nauczycieli dyplomowanych (16,55 etatów);
- 2 pracowników administracji (2 etaty);
- 12 pracowników obsługi (11 etatów);
- 1 umowa zlecenie (służba BHP).

4.6.2 Infrastruktura sportowo-rekreacyjna

✓ *Infrastruktura sportowa*

Na terenie gminy znajduje się obiekt sportowy tj. płyta boiskowa o nawierzchni trawiastej w Starej Wsi. W oparciu o istniejący obiekt prowadzone są przede wszystkim zajęcia sportowo-rekreacyjne dla dzieci i młodzieży szkolnej. Wykorzystywany jest on również przez klub sportowy „Tatran”, działający na terenie gminy, który zrzesza miłośników piłki nożnej. Klub uczestniczy w rozgrywkach ligowych klasy wojewódzkiej.

✓ *Turystyka*

Gmina Kraśniczyn swoim bogactwem przyrodniczym stanowi niewątpliwie atrakcyjne turystycznie miejsce. Jedną z ważniejszych atrakcji turystycznych jest **Rezerwat Przyrody**

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

"Głęboka Dolina", leżący w **Skierbieszowskim Parku Krajobrazowym**, który został utworzony w celu zachowania ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych malowniczych rozcięć erozyjnych w postaci dolin z wąwozami oraz lasów jaworowo-dębowych z bukiem występującym na granicy zasięgu. Przez teren gminy prowadzą 4 szlaki turystyczne:

- **Niebieski Szlak - Tadeusza Kościuszki** - wędrując szlakiem niebieskim można zwiedzić kościół i cerkiew prawosławną w Bończy, zespół dworsko-pałacowy w Kolonii Bończa (obecnie DPS), kościół w Starej Wsi, cmentarz wojenny z 1914 r. w Starej Wsi.
- **Żółty Szlak - Ariański** - szlakiem żółtym można zwiedzić zespół pałacowo-parkowy w Kolonii Surhów, którego wnętrze ozdobione jest polichromiami przez włoskiego malarza Mikołaja Montiego (obecnie DPS), kompleks zabudowań kościelnych w Surhowie z cudownym obrazem Matki Bożej z Dzieciątkiem i św. Łukaszem, jako Pośrednikiem Łask oraz urzekającą wieś Anielpol.
- **Czarny Szlak - Śladami księdza Stefana Wyszyńskiego** - szlakiem czarnym można zobaczyć miejsce pamięci Księdza Stefana Wyszyńskiego zlokalizowane w dawnych budynkach podworskich (obecnie DPS), w których podczas II wojny światowej ukrywał się przed hitlerowcami ks. Kardynał Wyszyński, las Baraniec, miejsce gdzie w czasie II wojny światowej Kardynał Wyszyński odprawiał msze św. partyzantom.
- **Green Velo** - szlak rowerowy Polski Wschodniej - to niemal 2000 km trasy biegnącej przez tereny Polski Wschodniej (pięć województw: warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie i świętokrzyskie), który także przebiega przez gminę Kraśniczyn na dł. 6,2 km.

Gmina Kraśniczyn posiada bardzo bogatą ofertę turystyczną, ale ze względu na brak odpowiednio wyposażonej infrastruktury turystycznej i promocji powoduje odpływ turystów do innych zakątków kraju.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

4.6.3 Infrastruktura kultury

Na terenie Gminy Kraśniczyn funkcjonuje Dom Kultury w Kraśniczynie. Funkcję kulturalną pełni też Biblioteka Publiczna. Biblioteka jest dobrze zaopatrzona w księgozbiór podręczny i popularno-naukowy, posiada także bardzo duży wybór lektur szkolnych. Ze zbiorów bibliotecznych korzystają czytelnicy mieszkający na terenie gminy, a także goście mieszkańców przebywający tu czasowo.

Działalność kulturalna gminy opiera się również na zaangażowaniu społecznym mieszkańców, przejawiających się w uczestnictwie w działalności zespołów śpiewaczych.

Na terenie gminy nie ma kin, teatrów ani muzeów.

4.6.4 Infrastruktura ochrony zdrowia i opieki społecznej

✓ *Ośrodki zdrowia*

Usługi zdrowotne dla mieszkańców gminy są świadczone przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kraśniczynie. Placówka jest wyposażona w gabinety lekarskie o charakterze ogólnym i stomatologicznym. Zatrudnionych jest trzech lekarzy. Działalność usługową w zakresie zaopatrzenia ludności w leki prowadzi apteka „Anika” zlokalizowana w Kraśniczynie.

✓ *Pomoc społeczna*

Rzeczą charakterystyczną nie tylko dla gminy Kraśniczyn, ale również dla całego powiatu krasnostawskiego, jest niewielka aktywność organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej, mimo przeznaczenia znacznych środków finansowych na różne działania w tej dziedzinie w ramach II Priorytetu Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego i Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kraśniczynie funkcjonuje w oparciu o Statut, stanowiący załącznik do Uchwały Nr XXV/116/2016 Rady Gminy Kraśniczyn z dnia 27.10.2016 roku i realizuje zadania zawarte w ustawie z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

Podstawowe cele, jakie stoją przed systemem pomocy społecznej to:

- Umożliwić osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji, których nie są w stanie pokonać przy pomocy własnych zasobów, możliwości i uprawnień.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

- Zapewnić dochód na poziomie interwencji socjalnej dla osób nieposiadających dochodu lub o niskich dochodach, osób w wieku produkcyjnym, niepełnosprawnych oraz rodzinom o niskich dochodach wymagających okresowego wsparcia.
- W miarę możliwości doprowadzić osoby i rodziny otrzymujące pomoc społeczną do życiowego usamodzielnienia.
- Integrować ze środowiskiem osoby wykluczone społecznie.
- Stworzyć sieć usług socjalnych adekwatnych do rozeznaczonych potrzeb.

Konsekwentnie odchodzi się od pomocy socjalnej (rozdawnictwa) w kierunku pracy socjalnej, jako zadania, mającego na celu:

- Umacnianie w ludziach zdolności do radzenia sobie w rozwiązywaniu problemów egzystencjalnych.
- Kontakt ze służbami, które dzięki efektywnemu i humanitarnemu działaniu mogą zapewnić potrzebującym środki i możliwości samorealizacji.
- Przyczynianie się do opracowywania i ulepszania polityki socjalnej opartej na zasadzie integracji lokalnej społeczności.

Na terenie gminy znajdują się trzy domy pomocy społecznej: w Bończy, Surhowie oraz Żułowiu, natomiast brak jest dodatkowych organizacji pomocy społecznej tj.: ośrodków wsparcia, mieszkań chronionych, ośrodków interwencji kryzysowej, placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz jednostek specjalistycznego poradnictwa.

4.6.5 Identyfikacja podstawowych problemów

Na podstawie analizy danych dotyczących zagadnień z obszaru „*Infrastruktura społeczna*” dokonano identyfikacji podstawowych problemów rozwoju gminy Kraśniczyn w tym zakresie. Najistotniejsze problemy zostały przedstawione i skategoryzowane pod względem ważności w poniższej tabeli.

Tabela 11. Infrastruktura społeczna – identyfikacja podstawowych problemów.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Problem	Kategoria ważności
Zmniejszająca się liczba uczniów w szkołach podlegających samorządowi gminnemu.	III
Niedostateczny dostęp do infrastruktury sportowej.	II
Słabo rozwinięta baza turystyczna - hotelowa, noclegowa.	II
Niewystarczający dostęp do opieki zdrowotnej (brak specjalistów).	III
Występujące problemy społeczne – w szczególności bezrobocie i powiązane z nim bezradność oraz ubóstwo.	III

Objaśnienia: Stopniowanie ważności: I – ważne problemy; II – ważniejsze problemy; III- najważniejsze problemy.

4.7 ZARZĄDZANIE

4.7.1 Możliwości budżetowe gminy Kraśniczyn

Aby przewidywane w Strategii Rozwoju Gminy Kraśniczyn na lata 2025-2030 inwestycje oraz projekty o charakterze nie inwestycyjnym mogły zostać zrealizowane, niezbędne są znaczne środki finansowe pochodzące z budżetu gminy Kraśniczyn, jako jednostki samorządu terytorialnego oraz ze źródeł zewnętrznych, takich jak:

1. Budżet Państwa – dotacje celowe, środki z rezerw celowych poszczególnych ministerstw.
2. Środki funduszy celowych – NFOŚiGW i WFOŚiGW.
3. Fundusze pomocowe Unii Europejskiej.
4. Inne środki zewnętrzne.
5. Partnerstwo Publiczno- Prywatne (PPP).

Ze względu na obowiązujący w Polsce roczny horyzont czasowy planowania budżetowego, trudno jest przewidzieć, jakie środki z budżetu samorządu, budżetu państwa i funduszy celowych zostaną przeznaczone na inwestycje w najbliższych latach. Należy jednak sądzić, że zgodnie z zasadą dodatkowości, będą one kształtować się na poziomie ostatnich dwóch lat lub zostaną zwiększone. Dochody własne gmin to bez wątpienia najważniejsza część budżetu stanowiąca o niezależności jednostki, o jej sile finansowej. Są odzwierciedleniem potencjału gospodarczego oraz zdolności inwestycyjnej. Trudno nie docenić znaczenia dochodów własnych w funkcjonowaniu jednostek samorządowych biorąc pod uwagę fakt rosnących dysproporcji między przekazywanymi

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

zadaniami a środkami na ich realizację. Nie bez znaczenia jest deficyt budżetu państwa, który ma tym większe znaczenie dla budżetów gminnych im większy jest udział dochodów transferowanych w ich dochodach.

Tabela 12. Dochody i wydatki gminy Kraśniczyn.

Wykonanie dochodów i wydatków w Gminie Kraśniczyn	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Wykonanie dochodów wg stanu na 31.XII.	15 181 051, 53	18 075 412, 93	19 291 810, 36	21 658 519, 67	19 401 224, 80
Wykonanie wydatków wg stanu na 31.XII.	15 218 696, 57	16 743 156, 59	16 333 943, 30	21 249 116, 35	20 604 483, 02
Nadwyżka / Deficyt	-37 645,04	1 332 256,3 4	2 957 867,0 6	409 403,32	- 1 203 258,2 2

Źródło: UG Kraśniczyn.

Wykonanie dochodów gminy Kraśniczyn na dzień 31 grudnia 2023 r. wyniosło ogółem 19 401 224,80 zł z tego:

- Dochody bieżące wyniosły 17 139 823,10 zł, w tym:
- Dochody z subwencji ogólnej wyniosły 7 381 345,65 zł w tym: o część oświatowa subwencji ogólnej dla jst – 2 139 073,00 zł, o uzupełnienie subwencji ogólnej dla jst – 1 844 009,65 zł, o część wyrównawcza subwencji ogólnej dla gmin – 3 398 263,00 zł.
- Dochody z tytułu dotacji na cele bieżące wyniosły 3 924 578,09 zł w tym: o dotacje celowe na zadania własne – 494 788,61 zł, o dotacje celowe na zadania zlecone – 3 309 266,27 zł,

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

o dotacje na zadania wykonywane na mocy porozumienia z organami administracji rządowej – 107 606,21 zł, o dotacje na projekty finansowane z udziałem środków UE – 12 917,00 zł.

- Dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) wyniosły 1 415 353,00 zł,
- Dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) wyniosły 1 308,00 zł,
- Pozostałe dochody bieżące 4 417 238,36 zł.
- Dochody majątkowe wyniosły 2 261 401,70 zł, w tym dochody ze sprzedaży majątku stanowią kwotę 36 883,00 zł, a dochody z tytułu dotacji oraz środków przeznaczonych na inwestycje wyniosły 2 224 518,70 zł.
- Wydatki bieżące stanowiły kwotę 16 085 674,21 zł, w tym wydatki na obsługę długu wyniosły 228 199,17 zł,
- Wydatki majątkowe wyniosły 4 518 808,81 zł.

Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem wynosi na koniec 2023 roku 21,93 %. Relacja dochodów bieżących do wydatków bieżących na dzień 31 grudnia 2023 r. wyniosła + 1 054 148,89 zł.

Wieloletnia prognoza finansowa gminy Kraśniczyn na lata 2023-2030 przedstawia informację o spełnieniu wskaźnika spłaty zobowiązań określonego w art. 243 cytowanej ustawy.

Zadłużenie gminy Kraśniczyn na dzień 31 grudnia 2023 r. stanowiło kwotę ogółem 2 700 000,00 zł.

Tabela 13: Poziom wydatków inwestycyjnych Gminy Kraśniczyn

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Rok	Wydatki ogółem	Wydatki inwestycyjne	Udział inwestycji w wydatkach budżetowych
2019	15 218 696,57	2 592 660,56	17,03%
2020	16 743 156,59	2 817 773,69	16,83%
2021	16 333 943,30	1 316 757,67	8,06%
2022	21 249 116,35	2 568 840,26	12,08%
2023	20 604 483,02	4 518 808,81	21,93%

Źródło: UG Kraśniczyn.

4.7.2 Planowanie strategiczne

✓ Opracowane programy średniookresowe

Akty planowania średniookresowego zajmują znaczące miejsce w realizacji Strategii Rozwoju Gminy Kraśniczyn. Stanowią je programy sektorowe (branżowe). Przy czym zwrócić należy uwagę na brak takich dokumentów w wielu sektorach, przede wszystkim w dziedzinie turystyki. Nowotworzone programy średniookresowe, opracowywane po uchwaleniu niniejszej Strategii, powinny uwzględniać w swojej konstrukcji następujące elementy: diagnoza obszaru objętego programem, cele i priorytety, zadania, harmonogram realizacji, łączne nakłady finansowe, nakłady finansowe w układzie rocznym, źródła finansowania, wskaźniki monitoringu i ewaluacji programu, sposób sprawozdawania oraz podmiot koordynujący i/lub realizujący program.

W chwili obecnej gmina posiada następujące dokumenty strategiczne:

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kraśniczyn.
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023 – 2027.
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kraśniczyn.
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla gminy Kraśniczyn na lata 2016– 2032,
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy Kraśniczyn na lata 2023– 2032,

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

- Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Kraśniczyn na lata 2015 – 2030, • Wieloletnia prognoza finansowa.

✓ *Promocja gminy*

Prowadzone działania promocyjne gminy Kraśniczyn ukierunkowane są na otoczenie wewnętrzne (komunikacja z lokalną społecznością) oraz zewnętrzne (współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego i przyciąganie inwestorów zewnętrznych). Gmina promuje się m.in. poprzez:

- Stronę internetową.
- Działalność w Lokalnej Grupie Działania „Krasnystaw Plus”.
- Udział w imprezach lokalnych i regionalnych.

4.7.3 Kapitał społeczny

✓ *Aktywność mieszkańców. Organizacje pozarządowe*

W gminie Kraśniczyn działa kilka organizacji pozarządowych. Wśród działających organizacji potencjalnie największy wpływ na rozwój gminy mają następujące podmioty:

- Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Kraśniczyńskiej.
- Koła Gospodyń Wiejskich w liczbie 12.
- Ochotnicza Straż Pożarna – 12 jednostek.

Należy nadmienić, iż gmina Kraśniczyn jest członkiem pozarządowej organizacji **Lokalna Grupa Działania „Krasnystaw Plus”**. Do głównych celów tej organizacji należy m. in.:

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

- Podejmowanie inicjatyw i działań mających na celu pobudzenie aktywności społeczności lokalnych oraz ich czynny udział w opracowywaniu i realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju.
- Promocja obszarów wiejskich położonych na obszarze funkcjonowania LGD, w szczególności walorów kulturowych, przyrodniczych, turystycznych, społecznych i gospodarczych.
- Wspieranie rozwoju nauki, edukacji i oświaty; ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego; rozwój świadomości obywatelskiej i kulturowej.

✓ *Aktywność wyborcza*

Aktywność wyborcza mieszkańców gminy jest niższa niż przeciętna dla powiatu krasnostawskiego. Dane dotyczące frekwencji wskazują na znaczną aktywność wyborczą mieszkańców gminy. Szczególna aktywność jest widoczna w obszarach, w których głosowanie odbywa się na konkretne bądź dobrze znane osoby – stąd wyższa frekwencja w wyborach prezydenckich i samorządowych

4.7.4 Identyfikacja podstawowych problemów

Na podstawie analizy danych dotyczących zagadnień z obszaru „Zarządzanie” dokonano identyfikacji podstawowych problemów rozwoju gminy Kraśniczyn w tym zakresie. Najistotniejsze problemy zostały przedstawione i skategoryzowane pod względem ważności w poniższej tabeli.

Tabela 14. Zarządzanie - identyfikacja podstawowych problemów.

Problem	Kategoria ważności
Niewystarczające środki finansowania niezbędnych inwestycji z budżetu gminy.	III
Niewystarczająca promocja gminy	II
Wciąż zbyt niska aktywność mieszkańców.	II

Objaśnienia: Stopniowanie ważności: *I* – ważne problemy; *II* – ważniejsze problemy, *III*- najważniejsze problemy.

5. ANALIZA SWOT

Jednym z narzędzi stosowanych do przeprowadzenia analizy strategicznej jest analiza SWOT – zestawienie silnych i słabych stron (odpowiednio: *strengths* oraz *weaknesses*) oraz określenie szans i zagrożeń rozwojowych (*opportunities* oraz *threats*). Metoda ta umożliwia zebranie oraz usystematyzowanie informacji o wewnętrznym potencjale Gminy Kraśniczyn, jak również dostrzeganych barierach, zwracając jednocześnie uwagę na pojawiające się w otoczeniu szanse oraz zagrożenia mające wpływ na jego działalność oraz rozwój.

Tabela 15. Analiza SWOT.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
--------------	--------------

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

▪ Walory przyrodnicze i krajobrazowe ▪ Dziedzictwo kulturowe i zabytki ▪ Obiekty, stanowiące bazę do rozwoju turystyki ▪ Znaczna liczba KGW i OSP ▪ Liczne działania kulturalne ▪ Rozwinięta sieć drogowa ▪ Bardzo korzystne warunki do rozwoju rolnictwa i niski poziom chemizacji rolnictwa. ▪ Aktywność gminy w sporządzaniu projektów i sprawność pozyskiwania środków z funduszy europejskich ▪ Upowszechnianie i rozwój OZE	▪ Niewykorzystany potencjał turystyczny ▪ Niskie nakłady na działalność kulturalną ▪ Problemy społeczne, ▪ Niskie dochody ludności ▪ Niski poziom rozwoju gospodarczego ▪ Słaby rozwój sektora przedsiębiorczości ▪ Brak pozarolniczych miejsc pracy ▪ Niska konkurencyjność sektora rolnego ▪ Słabo rozwinięty sektor agroturystyczny ▪ Słabo rozwinięta infrastruktura telekomunikacyjna ▪ Konieczność poniesienia sporych nakładów na ochronę środowiska ▪ Niski stan techniczny infrastruktury energetycznej i drogowej
SZANSE	ZAGROŻENIA

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

▪ Rozbudowa przestrzeni dla aktywnego wypoczynku i zabudowy ▪ Wykorzystanie walorów przyrodniczych ▪ Rozwój turystyki ▪ Rozwój energii ze źródeł odnawialnych ▪ Cyfryzacja usług ▪ Wykorzystanie dostępnych funduszy UE ▪ Rosnący poziom ogólnego wykształcenia ludności ▪ Potencjał produkcyjny gospodarstw rolnych ▪ Poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych i lasów poprzez scalenie gruntów ▪ Wzrastająca świadomość władz i mieszkańców regionu w zakresie ochrony środowiska naturalnego	▪ Postępujące zmiany klimatyczne ▪ Emigracja ludzi młodych ▪ Niekorzystne trendy demograficzne ▪ Postępujące ubożenie terenów słabszych gospodarczo ▪ Długotrwałe utrzymywanie się pandemii COVID ▪ Rosnące koszty utrzymania obiektów użyteczności publicznej ▪ Niskie dochody ludności kształtujące niski popyt wewnętrzny na dobra i usługi komercyjne ▪ Niskie tempo restrukturyzacji sektora rolnego ▪ Niekorzystne warunki na rynku pracy ▪ Zanieczyszczenie środowiska ▪ Niestabilność gospodarcza w skali całego kraju i niestabilność przepisów prawa
---	--

Źródło: Opracowanie własne

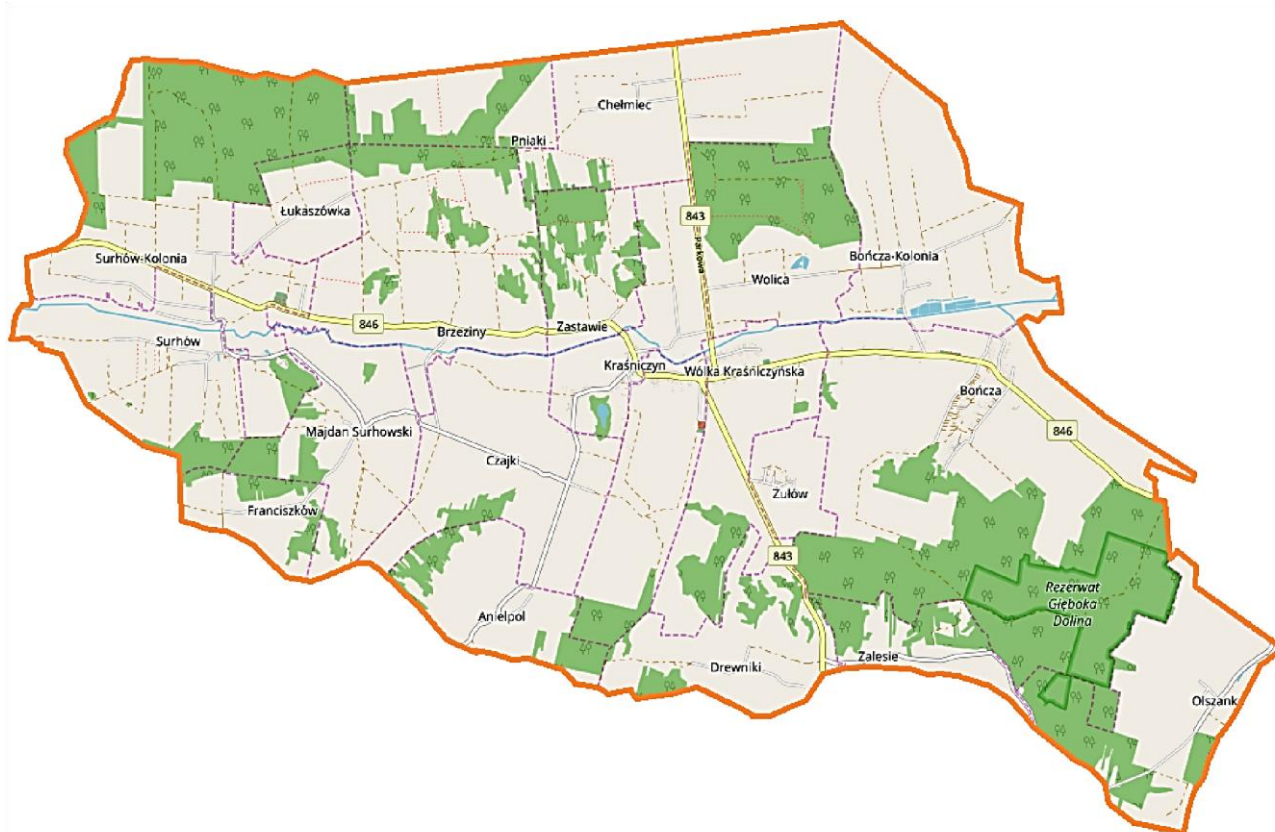
Analiza SWOT bazuje na wnioskach z przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz wynikach ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców i lokalnych interesariuszy. Na tej podstawie zidentyfikowano poszczególne elementy analizy SWOT. Kolejnym etapem była ocena ważności poszczególnych czynników i wybór tych, które pełnią najistotniejszą rolę dla Gminy Kraśniczyn. Obydwa etapy zostały zrealizowane z udziałem kluczowych interesariuszy lokalnych. Wśród ogólnych zaleceń wynikających z analizy SWOT należy zwrócić uwagę na dwie podstawowe zasady tj. redukuj zagrożenia i wykorzystuj szanse oraz eliminuj słabe strony i wzmacniaj mocne strony. Należy również zwrócić uwagę na relacje zachodzące odpowiednio między elementami analizy SWOT. Taką uporządkowaną analizę stopnia oddziaływania poszczególnych czynników na siebie wzajemnie i prognostycznych skutków takich relacji traktuje się jako punkt wyjścia do sformułowania w strategii wyzwań rozwojowych i celów dla Gminy Kraśniczyn.

6. TERYTORIALNY WYMIAR WSPARCIA

Nowe uregulowania w zakresie dokumentów strategicznych, w tym również strategii rozwoju gminy mają na celu integrację wymiaru społecznego gospodarczego i przestrzennego. Określenie wymiaru przestrzennego dla celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunków działań pozwala na lepsze ukierunkowanie wsparcia oraz koordynację i lepsze gospodarowanie zasobami na etapie wdrażania. Umieszczenie działań w przestrzeni wprowadza dodatkowy element wspierający przejrzystość interwencji i wspomaga w procesie partycypacji społecznej podczas opracowywania dokumentu strategicznego. Wymiar terytorialny w niniejszej strategii jest zatem narzędziem wzmacniania procesów rozwojowych na obszarze Gminy Kraśniczyn.

Mapa 1. Gmina Kraśniczyn.

Źródło:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/52/Kra%C5%9Bniczyn_%28gmina%29_location_map.png

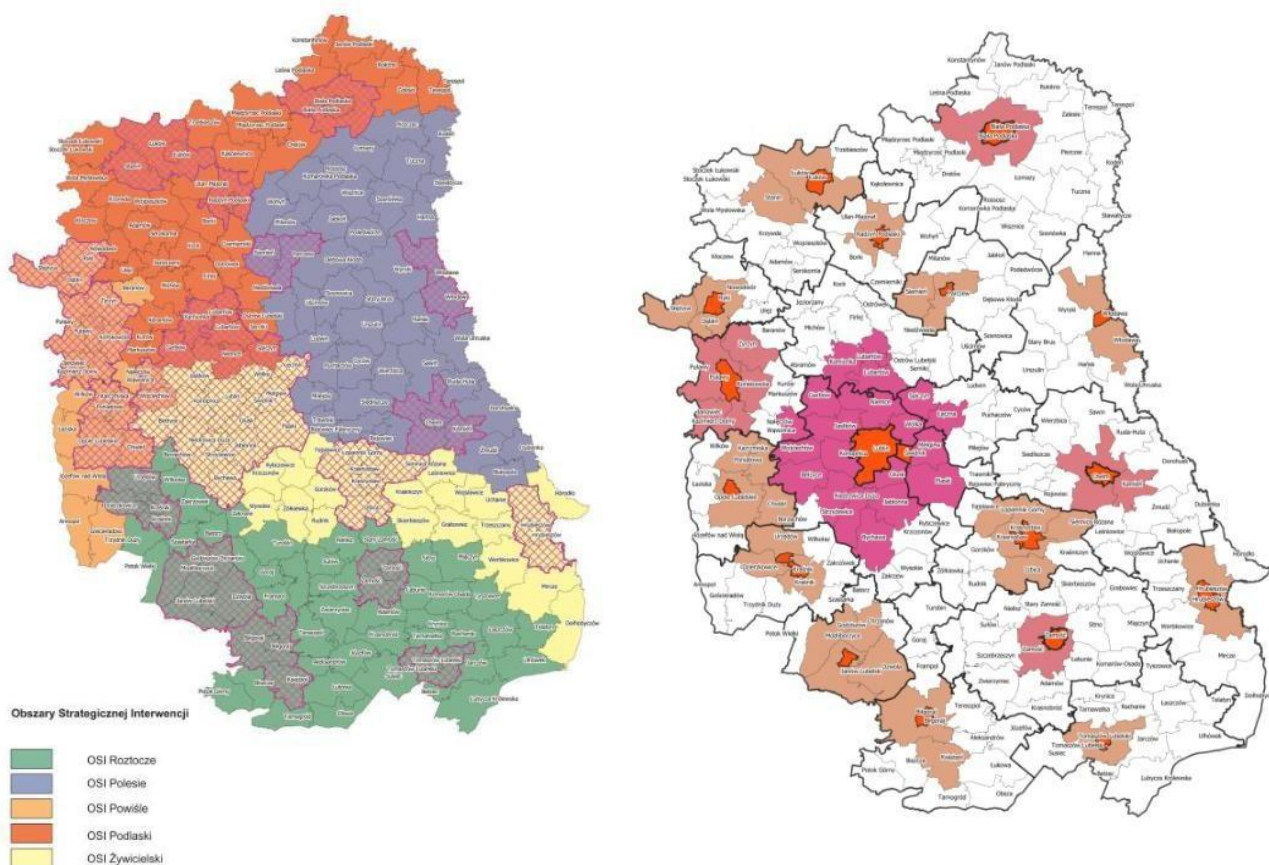
STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

6.1. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI – POZIOM KRAJOWY I REGIONALNY

Jeżeli chodzi o OSI o znaczeniu krajowym zidentyfikowane na terenie województwa lubelskiego to Gmina Kraśniczyn wchodzi w zakres gmin zagrożonych trwałą marginalizacją. Na poziomie regionu tj. województwa lubelskiego, Gminę Kraśniczyn zidentyfikowano jako część Obszaru Strategicznej Interwencji Żywicielskiego.

Mapa 2. Obszary Strategicznej Interwencji w województwie lubelskim.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

Gmina Kraśniczyn leży w części OSI Żywicielskiego. SRWL określa priorytety rozwojowe na poziomie województwa dla tego właśnie obszaru. Wykorzystanie zasobów naturalnych Wyżyny Lubelskiej dla rozwoju konkurencyjnego rolnictwa, rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne, ochrona walorów środowiska, zrównoważony rozwój

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

systemów infrastruktury technicznej oraz innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu to cele, które są bardzo istotne również dla Gminy Kraśniczyn.

7. WIZJA, CELE OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Wizja, obszary strategiczne oraz cele operacyjne są wynikiem: prac diagnostycznych, partycypacji mieszkańców wyrażonej w ankietach i konsultacjach oraz warsztatów przeprowadzonych z udziałem przedstawicieli Gminy Kraśniczyn.

Na podstawie analizy danych statystycznych oraz danych otrzymanych od Gminy Kraśniczyn, eksperci zewnętrzni opracowali diagnozę stanu obecnego. Wnioski z dokonanej analizy posłużyły do identyfikacji mocnych i słabych stron oraz czynników sukcesu i ewentualnej porażki realizacji strategii. Działania te, były poddane również ocenie mieszkańców obszaru. Zidentyfikowane problemy, szanse rozwojowe i zagrożenia po uwzględnieniu silnych stron i potencjałów obszaru doprowadziły do sformułowania wizji, która ma zostać osiągnięta w wyniku realizacji Strategii Rozwoju Gminy Kraśniczyn:

Gmina Kraśniczyn miejscem przyjaznym do życia, atrakcyjnym przyrodniczo i turystycznie, rozwijającym się pod kątem infrastrukturalnym, a jednocześnie sprawnie funkcjonującą jednostką administracyjną, otwartą na potrzeby mieszkańców.

Sformułowana wizja strategiczna przedstawia obraz gminy jako atrakcyjnego miejsca do życia dla przedstawicieli wszystkich pokoleń. Mieszkańcy mają zapewniony wysoki poziom życia w nowoczesnym, bezpiecznym, rozwiniętym gospodarczo i infrastrukturalnie, ale jednocześnie czystym i ekologicznym środowisku. Wizja podkreśla więc, że Gminę Kraśniczyn zamieszkują ludzie aktywni, otwarci, serdeczni, którzy wraz z władzami lokalnego samorządu dbają o zrównoważony rozwój dla wspólnych korzyści.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

W nawiązaniu do sformułowanej wizji, zaproponowano trzy cele strategiczne oraz uszczegóławiające je cele operacyjne. Cele określone są w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Opisują przejście od sytuacji wyjściowej do sytuacji pożądanej. Odpowiadają one na potrzeby rozwojowe Gminy Kraśniczyn oraz mają stanowić odpowiedź na problemy i potencjały obszaru. Identyfikacja kluczowych zmian niezbędnych do realizacji założonych celów rozwojowych pozwoli na określenie najważniejszych kierunków interwencji, a następnie instrumentów realizacyjnych (w tym projektów). Instrumenty realizacyjne będą przypisane do poszczególnych celów i kierunków interwencji.

Rysunek 12. Układ celów strategicznych i celów operacyjnych.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Cel strategiczny 1: Miejsce przyjazne do życia

- *Wsparcie opieki zdrowotnej i senioralnej*
- *Aktywizacja mieszkańców*

Cel strategiczny 2: Atrakcyjne otoczenie

- *Poprawa dostępności komunikacyjnej*
- *Ochrona zasobów środowiska i klimatu*

Cel strategiczny 3: Sprawna gmina

- *Zaspokojenie potrzeb w zakresie infrastruktury i wyposażenia*
- *Odpowiednia promocja gminy*

Źródło: Opracowanie własne.

Struktura celów w Strategii Rozwoju Gminy Kraśniczyn tworzy logicznie powiązany, spójny system odpowiadający na poszczególne kategorie problemowe. Realizacja zaplanowanych kierunków działań powinna zapewniać osiągnięcie celów operacyjnych wskazanych w ramach

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

trzech głównych celów strategicznych. Należy również zaznaczyć, że kierunki działań planowane w ramach poszczególnych celów wzajemnie się przenikają i uzupełniają. Niejednokrotnie będą mogły zostać zrealizowane dzięki projektom łączącym kilka celów operacyjnych wzmacniając tym samym możliwość uzyskania efektu synergii.

Tabela 16. Układ celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań.

	Cel Operacyjny	Kierunki działań/ przedsięwzięcia
	1.1. Wsparcie opieki zdrowotnej i senioralnej	✓ Urządzenie Centrum Usług Seniora w budynku dawnej szkoły w Surhowie. ✓ Wsparcie dla Ośrodka Pomocy Społecznej oraz dla domów pomocy społecznej działających na terenie gminy i poprawa ich funkcjonowania. ✓ Poprawa jakości usług opiekuńczych dla seniorów, w tym opieka dzienna i całodobowa. ✓ Zapewnienie odpowiedniej jakości infrastruktury wsparcia zdrowia, edukacji i kultury osób starszych na terenie gminy. ✓ Zapewnienie dostępu do usług psychologicznych. ✓ Projekty na rzecz rozwoju profilaktyki zdrowotnej.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Cel Strategiczny 1 - Miejsce przyjazne do życia	1.2. Aktywizacja mieszkańców	✓ Adaptacja budynku po policji na potrzeby utworzenia biblioteki. ✓ Remont/modernizacja/przebudowa świetlic wiejskich w Gminie Kraśniczyn. ✓ Zagospodarowanie turystyczne, rekreacyjne i sportowe zalewu „Czajka”. ✓ Budowa zadaszanej trybuny w strefie sportu i rekreacji. ✓ Wsparcie różnych form aktywności i spędzania wolnego czasu. ✓ Wsparcie działań umożliwiających organizowanie cyklicznych wydarzeń kulturalnych. ✓ Współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi. ✓ Wsparcie działalności KGW, promocja kultury lokalnej i budowanie tożsamości mieszkańców. ✓ Tworzenie miejsc rekreacji i spędzania wolnego czasu. ✓ Zagospodarowanie i zwiększenie wykorzystania świetlic.
	2.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej	✓ Budowa/przebudowa/modernizacja dróg lokalnych. ✓ Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne. ✓ Tworzenie przejść dla pieszych, azyli dla pieszych oraz chodników zgodnie z zasadą dostępności. ✓ Bezpieczna przestrzeń publiczna (architektura, transport, produkty) dostosowane do wymagań wszystkich obywateli. ✓ Zakup pojazdów elektrycznych lub hybrydowych przyjaznych dla środowiska np. hybrydowe, elektryczne, wodorowe.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Cel Strategiczny 2 – Atrakcyjne otoczenie	2.2. Ochrona zasobów środowiska i klimatu	✓ Budowa/rozbudowa/modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. ✓ Inwestycje w OZE: instalacje fotowoltaiczne i solarne oraz pompy ciepła. ✓ Rozwój elektromobilności – stacje ładowania pojazdów. ✓ Ochrona powietrza i łagodzenie zmiany klimatu. ✓ Poprawa efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji w budynkach prywatnych i użyteczności publicznej. ✓ Wsparcie racjonalnego wykorzystanie zasobów naturalnych.
	3.1. Zaspokojenie potrzeb w zakresie infrastruktury i wyposażenia	✓ Wyposażenie CUS i biblioteki w sprzęt poprawiający dostępność usług edukacyjnych i kulturalnych. ✓ Poprawa dostępności i bezpieczeństwa budynków użyteczności publicznej.
Cel Strategiczny 3 – Sprawna gmina	3.2. Odpowiednia promocja gminy	✓ Poprawa jakości promocji gminy poprzez organizację wydarzeń kulturalnych i sportowych. ✓ Zwiększenie aktywności gminy w zakresie udziału w organizacjach turystycznych. ✓ Rozwój oferty turystycznej.

Źródło: Opracowanie własne.

Kierunki działań oznaczają zakres niezbędnych interwencji, które powinny być podejmowane wspólnie przez samorząd oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Odpowiadają na pytanie „co należy zrobić?”, aby w ramach wybranych celów strategicznych osiągnąć założone cele operacyjne. Kierunki działań (zwane też zadaniami, działaniami, kierunkami interwencji – w zależności od stopnia ich szczegółowości) są podstawą wdrażania strategii. Wskazanie w strategii kierunków działań lub tam gdzie to jest możliwe, konkretnych działań jest zatem bardzo istotnym elementem prac nad dokumentem strategicznym. W kolejnych

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

rozdziałach zostaną określone również oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki monitorujące ich osiągnięcie.

8. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNOPRZESTRZENNEJ

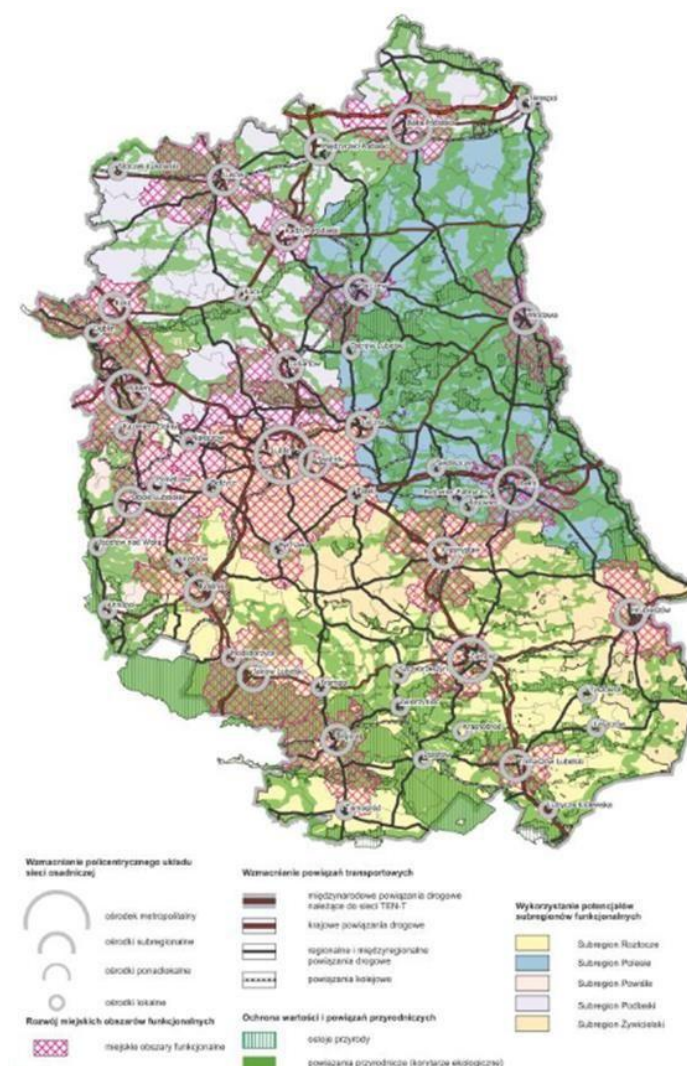

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Kraśniczyn to element strategii rozwoju wymagany na podstawie zapisów ustawy o samorządzie gminnym. Składa się z dwóch powiązanych ze sobą elementów tj. modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie. Podczas prac nad niniejszym elementem wykorzystano informacje zawarte w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kraśniczyn oraz zadbano o wymaganą zgodność z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa lubelskiego.

Mapa 3. Struktura funkcjonalno-przestrzenna województwa lubelskiego.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej woj. lubelskiego określa przestrzenne ramy planowanych w strategii wojewódzkiej działań rozwojowych w regionie. Jednocześnie stanowi płaszczyznę koordynacji przedsięwzięć w przenikających się układach funkcjonalnych tj. układzie naturalnym i antropogenicznym. Uwzględniając zagospodarowanie oraz występujące zasoby i potencjały, PZPWL wskazuje podstawowe elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej, dla których określa się elementy rozwojowe oraz wskazuje działania służące utrzymaniu i wzmacnianiu ich funkcji w odniesieniu do: elementów węzłowych i liniowych układu antropogenicznego, elementów węzłowych i pasmowych układu naturalnego, elementów obszarowych przenikania się układu naturalnego i antropogenicznego. Istnieje zatem potrzeba wzmocnienia spójności i rozwijania powiązań funkcjonalnych w wymiarze regionalnym w ramach modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa lubelskiego.

Głównymi elementami struktury przestrzennej Gminy Kraśniczyn są: tereny zurbanizowane (głównie zabudowy zagrodowej a także zabudowy mieszkaniowej, usługowej, produkcyjnej oraz terenów komunikacyjnych) oraz tereny otwarte – w przewarżającej części tereny rolnicze, a także doliny rzek, lasy, zadrzewienia i zakrzewienia. W polityce przestrzennej gminy obowiązuje zasada zrównoważonego rozwoju polegającego na dążeniu do zachowania równowagi między zaspokajaniem potrzeb mieszkańców gminy, a zachowaniem walorów środowiska oraz jego nieodnawialnych zasobów z zabezpieczeniem interesów przyszłych pokoleń. Obszar Gminy Kraśniczyn objęty jest „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kraśniczyn”, które zostało przyjęte Uchwałą Nr XLIX/238/2018 Rady Gminy Kraśniczyn z dnia 16 października 2018 roku¹. Jedynym obowiązującym na terenie Gminy Kraśniczyn miejscowym planem, obejmującym tereny inwestycyjne jest plan przyjęty Uchwałą nr IX/38/2015 Rady Gminy Kraśniczyn z dnia 20 sierpnia 2015 roku w sprawie uchwalenia „Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Obszaru Cmentarza Rzymsko - Katolickiego w Miejscowości Bończa”². Plan ten obejmuje niewielki ok. 17,3 ha obszar (ok. 0,15 % powierzchni gminy), położony przy drodze wojewódzkiej nr 846. Powyższy plan został sporządzony na skutek uzasadnionej

¹ Uchwała Nr XLIX/238/2018 Rady Gminy Kraśniczyn z dnia 16 października 2018 roku, BIP Gminy Kraśniczyn.

² Uchwała nr IX/38/2015 Rady Gminy Kraśniczyn z dnia 20 sierpnia 2015 roku w sprawie uchwalenia „Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Obszaru Cmentarza Rzymsko -Katolickiego w Miejscowości Bończa”, BIP Gminy Kraśniczyn.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

konieczności rozbudowy istniejącego cmentarza rzymsko - katolickiego w Bończy. Granicami opracowania planu objęto też tereny sąsiednie, w zakresie pozwalającym na ustalenie w planie lokalizacji wymaganej 50 m strefy ochronnej od cmentarza oraz utworzenie zwartej jednostki planistycznej, dla której przyjęte zasady zagospodarowania gwarantować będą zachowanie ładu przestrzennego. Przeznaczeniem terenów w miejscowym planie jest cmentarz wraz z jego powiększeniem, zabudowa zagrodowa, zabudowa usługowa, tereny sportu i rekreacji, tereny rolnicze oraz tereny dróg publicznych (drogi gminne oraz droga wojewódzka). Ponadto na terenie gminy obowiązuje „Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru gruntów rolnych przeznaczonych do zalesienia w Gminie Kraśniczyn”, uchwalony Uchwałą Nr XI/43/07 Rady Gminy Kraśniczyn z dnia 27 września 2007 roku³. O sposobie zagospodarowywaniu terenów niewskazanych do rozwoju zabudowy, takich jak: cmentarze, rzeki i lasy decydować powinny odpowiednie powszechnie obowiązujące przepisy prawa. Istniejące pojedyncze tereny zabudowy położone w strefach niewskazanych do rozwoju zabudowy w obszarach takich jak: zieleń nieurządzona, tereny rolne, obszary zalesień zostaną zachowane, z możliwością ich rozwoju (w ramach siedliska).

W oparciu o uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego gminy oraz aktualny stan zagospodarowania i użytkowania terenów w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kraśniczyn” wskazano następujące kierunki zmian w strukturze przestrzennej:

- Rozwój funkcji usługowej głównego ośrodka gminnego - miejscowości Kraśniczyn, poprzez koncentrację w nim usług obejmujących swym zasięgiem obsługi obszar gminy, z zakresu usług publicznych: administracji, oświaty, kultury, zdrowia, sportu i rekreacji, a także usług komercyjnych.
- Rozwój na obszarze gminy podstawowych funkcji usługowych umożliwiających wielofunkcyjny rozwój poszczególnych miejscowości, w tym usług agroturystycznych, a także funkcji wykorzystujących wysokie walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy.
- Wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy dla rozwoju funkcji rekreacji i turystyki, a także zabudowy letniskowej, głównie w miejscowościach charakteryzujących się postępującą degradacją i zanikaniem zabudowy zagrodowej.

³ Uchwała Nr XI/43/07 Rady Gminy Kraśniczyn z dnia 27 września 2007 roku, BIP Gminy Kraśniczyn.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

- Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i technicznej obsługującej poszczególne jednostki osadnicze dla poprawy warunków i jakości życia mieszkańców oraz warunków inwestowania,
- Koncentracja nowej zabudowy w granicach istniejących jednostek osadniczych dla efektywniejszego wykorzystywania infrastruktury technicznej (z dopuszczeniem nowych obszarów zabudowy w przypadku potrzeb związanych z kierunkami inwestycji). Z uwagi na istniejące na terenie gminy wysokie walory środowiska naturalnego, obiekty dziedzictwa kulturowego, dotychczasową rolniczą funkcję gminy, w kształtowaniu jej struktury przestrzennej uznano za konieczne uwzględnianie następujących zasad:
- Utrzymanie rolniczego charakteru gminy poprzez ochronę roślinnej rolniczej przestrzeni produkcyjnej (rolniczych terenów otwartych) przed zainwestowaniem oraz zrównoważony rozwój gospodarki rolnej i funkcji towarzyszących.
- Ochrona obszarów i obiektów cennych przyrodniczo i kulturowo oraz podporządkowanie rozwoju przestrzennego gminy dla utrzymania wartości przyrodniczych, kulturowych i ciągłości powiązań ekologicznych.
- Zachowanie istniejących kompleksów leśnych oraz zwiększenie udziału terenów leśnych poprzez realizację zalesień i wyrównywanie granicy polno-leśnej.
- Stosowanie rozwiązań proekologicznych w rozwoju zabudowy i infrastruktury technicznej.

Wysoka jakość środowiska naturalnego w gminie stanowi o znaczącym potencjale do rozwoju funkcji gminy w kierunku turystyczno - rekreacyjnym, a jednocześnie determinuje utrzymanie tego stanu, co wiąże się z ograniczeniami w zagospodarowaniu przestrzennym. Ochrona środowiska opiera się na głównych założeniach:

- Racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi.
- Poprawy oraz utrzymania dobrego stanu zasobów środowiska.
- Ochrony przyrody i krajobrazu.

W granicach gminy zakazana jest lokalizacji zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii, w rozumieniu przepisów odrębnych, które stwarzać mogą zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Określenie docelowego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wiąże się ze wskazaniem warunków jego realizacji. W praktyce oznacza to określenie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej gminy. Chodzi tutaj zarówno o ustalenia o charakterze inwestycyjnym, jak i zasady, jakimi należy się kierować przy planowaniu lub realizacji działań. Należy pamiętać, że wskazane procesy powinny być kształtowane w sposób zrównoważony. Ustalenia i rekomendacje wskazują przewidywane lub pożądane działania w dziedzinie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, ujmując najważniejsze potrzeby w zakresie: planowania wielofunkcyjnych przestrzeni, zapewnienia terenów dla prowadzenia aktywności gospodarczej, określenia stref inwestycyjnych oraz wykluczonych z aktywności gospodarczej, utrzymania terenów rolnych i leśnych objętych ochroną, ochrony krajobrazu kulturowego. Zidentyfikowane ustalenia i rekomendacje sygnalizują działania niezbędne lub pożądane do realizacji w ramach strategii. Dla sformułowania kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy przyjęto trzy podstawowe i jednocześnie naczelne zasady: 1. Ochrona ładu przestrzennego, 2. Ochrona walorów środowiskowych, 3. Utrzymanie rolniczego charakteru gminy.

Dla modelu opracowane zostały wynikające z niego ustalenia i rekomendacje w stosunku do wyznaczonych stref i obszarów. Sformułowane wskazania dzięki swojej powszechności obowiązywania, mają za zadanie kształtować w przyszłości zrównoważony ład przestrzenny Gminy Kraśniczyn. Należy również zaznaczyć, iż jako uwarunkowanie zewnętrzne w kształtowaniu wniosków wzięto pod uwagę ustalenia i rekomendacje modeli na poziomie województwa wyznaczone w odpowiednich dokumentach strategicznych, Obszary Strategicznej Interwencji oraz rezerwy terenu potrzebne na realizację inwestycji. Mając na uwadze elementy sieciowe i obszary tworzące strukturę funkcjonalno-przestrzenną określa się ustalenia i rekomendacje dotyczące lokalnych polityk przestrzennych.

Tabela 17. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej.

W zakresie kształtowania elementów sieci osadniczej i rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych:

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

1. Zasadą generalną jest niedopuszczanie do powstawania obiektów uciążliwych (uciążliwych usług, uciążliwej działalności gospodarczej) wewnątrz, lub w bezpośrednim sąsiedztwie terenów mieszkaniowych oraz bezwzględne chronienie przed zabudową terenów pozostających poza obszarami zainwestowanymi i obszarami wyznaczonymi jako rozwojowe.
2. Dla zachowania terenów cennych przyrodniczo i terenów rolnych sugeruje się ich ochronę przed postępującą degradacją oraz minimalizowania negatywnych skutków ekonomicznych związanych z postępującymi procesami suburbanizacji np. poprzez:
 - ograniczanie nowych terenów zabudowy poza istniejącymi lub w ich najbliższym sąsiedztwie, tak aby tworzyć zabudowę zwartą,
 - zachowanie dotychczasowych terenów cennych przyrodniczo i terenów rolnych, – eliminację potencjalnych konfliktów przestrzennych poprzez kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy terenami zabudowanymi a niezabudowanymi.
3. Lokalizacja funkcji mieszkalnej na terenach wyznaczonych w studium jako usługowe, czy potencjalnie usługowe, jest możliwa i powinna być dopuszczona w planach miejscowych, gdy określona zostanie bardziej precyzyjna forma i rodzaj usługi, co pozwoli określić brak kolizji istnienia tych dwu funkcji na jednym terenie.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

4. Zakazuje się rozbudowy, nadbudowy, przebudowy istniejących obiektów oraz jakiegokolwiek innego poszerzania istniejących terenów budowlanych położonych wewnątrz Przyrodniczego Systemu Gminy, który jest objęty całkowitym zakazem nowej zabudowy, z docelowym wycofaniem zabudowy istniejącej. Teren ten przeznaczony jest do pełnienia funkcji przyrodniczych i powinien podlegać całkowitej ochronie przed antropopresją.
5. Za główne elementy składowe dla wzmożonego rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych w przestrzeni uznaje się wyznaczone do zagospodarowania przestrzennego tereny przeznaczone na ten cel.
6. Należy zadbać, o planowanie lokalizacji terenów aktywności gospodarczej w obszarach z istniejącym lub zaplanowanym pełnym uzbrojeniem terenów inwestycyjnych umożliwiającym osiągnięcie wysokich standardów zagospodarowania
7. Podczas planowania terenów mieszkaniowych, usługowych i innych należy zapewnić ochronę przestrzeni otwartych, dając jednocześnie możliwość tworzenia nowych przestrzeni publicznych (zieleńców, parków, placów zabaw, pasaży handlowych, terenów sportowo-rekreacyjnych itp.) przy zachowaniu historycznych założeń, układów urbanistycznych i przestrzeni publicznych;
8. Podczas planowania struktury sieci osadniczej należy zadbać o uwzględnienie historycznego znaczenia funkcjonalnego poszczególnych terytoriów.
9. Podczas planowania stref aktywności uciążliwych dla społeczeństwa lub środowiska należy zwrócić szczególną uwagę na odpowiednie oddalenie planowanych inwestycji od stref sieci osadniczej oraz przyrodniczej.
10. Zakazuje się sytuowania nowych budynków oraz rozbudowy i nadbudowy budynków istniejących, zlokalizowanych w odległości mniejszej niż 30 m. od granicy lasów.

W zakresie kształtowania elementów sieci infrastrukturalnej, w tym transportowej i energetycznej:

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

1. Warunkiem prawidłowego rozwoju gminy oraz osiągnięcia założonych celów, jest dalsze usprawnienie komunikacji, zarówno międzynarodowej, jak regionalno – lokalnej.
2. Najważniejsze zamierzenia inwestycyjne wpływające na poprawę funkcjonowania układu sieci energetycznej związane są z poprawą dostępności i stabilności zaopatrzenia w energię z wykorzystaniem źródeł odnawialnych.
3. Lokalizacja inwestycji w zakresie rozwoju zielonej energii powinna być uzależniona od warunków naturalnych dających możliwość efektywnej realizacji tego typu inwestycji i zidentyfikowanych w tym zakresie potrzeb.
4. W celu poprawy jakości powiązań transportowych oraz poprawy sprawności i bezpieczeństwa ruchu wskazuje się wyznaczenie terenowych niezbędnych do realizacji kluczowych w tym zakresie zamierzeń inwestycyjnych.
5. Inwestycje w zakresie kształtowania elementów sieci transportowej powinny być realizowane zgodnie z zasadami zrównoważonej mobilności, a tym samym poszanowaniem terenów cennych pod kątem ekologicznym.
6. Realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych nie powinna naruszać równowagi w systemie sieci osadniczej ani powodować znaczących uciążliwości dla mieszkańców.

W zakresie kształtowania elementów sieci przyrodniczej i ekologicznej:

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

1. Nakazuje się zachowanie drożności suchych dolin, w tym w szczególności zakazuje się ich zasypywania. Zakaz zasypywania suchych dolin powinien być wprowadzony do planów miejscowych i egzekwowany w drodze prawa miejscowego.
2. Niedopuszczalne w żadnym razie jest zabudowywanie, zawężanie, a tym bardziej przerywanie ciągłości Przyrodniczego Systemu Gminy.
3. Rolnicza przestrzeń produkcyjna gminy jest i powinna pozostać najpowszechniejszym typem użytkowania terenu. Obejmuje ona dotychczasowe grunty orne, łąki i pastwiska. Obszary te należy traktować jako wyłączone z zabudowy.
4. Przy kształtowaniu zagospodarowania poszczególnych działek, w miarę możliwości należy adaptować strefy zieleni – jako pasma sąsiadujących ze sobą ogrodów czy części działek przeznaczonych pod powierzchnie biologicznie czynne.
5. W celu ochrony walorów sieci przyrodniczej i ekologicznej wskazane jest minimalizowanie negatywnego oddziaływania na krajobraz obiektów kubaturowych poprzez ograniczenie zajmowanej przez nie powierzchni oraz wysokości obiektów.
6. Walory przyrodnicze powinny mieć znaczenie nadrzędne w procesie planowania inwestycji i rozwoju gminy.
7. Należy wykorzystać sieć przyrodniczą i ekologiczną jako podstawę rozbudowy oferty turystycznej.
8. W procesie zagospodarowania obszarów cennych przyrodniczo należy: utrzymywać przestrzenie wolne od zabudowy, zapewnić odpowiednie rozwiązania przestrzenne umożliwiające migrację zwierząt oraz kształtować spójne, połączone obszary przyrodnicze.
9. Należy uwzględnić zwiększanie ciągłości leśnych korytarzy ekologicznych poprzez zalesienia jednocześnie zapewniając możliwość przeznaczania lasów na cele rekreacyjne, z uwzględnieniem utrzymania funkcji ekologicznej.

Źródło: opracowanie własne.

9. OCZEKIWANE REZULTATY I WSKAŹNIKI DLA PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Strategia Rozwoju Gminy Kraśniczyn koncentruje się na stojących przed nią wyzwaniach. Cele Strategiczne odnoszą się do trzech najważniejszych obszarów problemowych. Ich realizacja pozwoli m. in. na utrwalenie pozycji Gminy Kraśniczyn jako sprawnej jednostki samorządu terytorialnego, a jednocześnie miejsca przyjaznego do życia, które cechuje się atrakcyjnym otoczeniem.

Oczekiwane rezultaty wskazują jakie efekty zaplanowanych działań zostaną osiągnięte w ramach wymienionych Celów Strategicznych i operacyjnych. Strategia określa jakie zmiany są potrzebne, aby osiągnięcie założonych celów było możliwe. Należy wśród nich wskazać zmiany o charakterze organizacyjnym (zmiany instytucjonalne, zmiany sposobu i zakresu funkcjonowania), zmiany o charakterze regulacyjnym (określenie norm, procedur, zasad itp.), zmiany w zakresie zasobów materialnych i niematerialnych (infrastruktura, kadry, umiejętności itp.). Rezultaty zaplanowanej interwencji będą mierzone za pomocą wskaźników związanych bezpośrednio z opracowaną diagnozą obszaru wsparcia oraz określonych na poziomie każdego z Celów Strategicznych. Tak jak cele strategiczne i operacyjne, rezultaty również są weryfikowalne i możliwe do zmierzenia za pomocą poniższych wskaźników. Źródłem informacji będą zestawienia Głównego Urzędu Statystycznego oraz dane gromadzone przez Gminę Kraśniczyn.

Poniższa tabela zawiera zbiór wskaźników monitoringowych dla Strategii Kraśniczyn 2030. Jako wartość bazową przyjęto rok 2022. Poszczególne wskaźniki rozwojowe mają określoną wartość bazową. Wskaźniki o charakterze statystycznym, mają wskazane konkretne wartości, zgodnie ze stanem na 2022. Natomiast pozostałe wskaźniki, które odnoszą się wprost do działań podejmowanych w ramach niniejszej strategii, mają określoną wartość początkową na

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

poziomie 0. Proces monitorowania niniejszych wskaźników będzie polegał na weryfikacji, czy realizowane w ramach strategii działania, wywierają wpływ na określone wskaźniki monitoringowe przypisane do poszczególnych Celów Strategicznych.

Tabela 18. Wskaźniki monitoringowe.

Cel Strategiczny	Wskaźnik rozwojowy	Wartość bazowa 2022	Oczekiwany trend	Źródło danych
1. Miejsce przyjazne do życia	Liczba wspartych w ramach Strategii Kraśniczyn 2030 obiektów aktywności i spędzania wolnego czasu dla mieszkańców.	0	Wzrost	Dane JST
	Liczba placówek wsparcia seniorów w gminie Kraśniczyn.	3	Wzrost	Dane JST
	Inwestycje w przyjazne miejsca rekreacji z wykorzystaniem zasobów przyrody w ramach Strategii Kraśniczyn 2030.	0	Wzrost	Dane JST
	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.	9,3%	Spadek	BDL GUS
2. Atrakcyjne otoczenie	Długość wybudowanych w ramach Strategii Kraśniczyn 2030 sieci wodno-kanalizacyjnych	121,7 km	Wzrost	Dane JST
	Liczba zrealizowanych w ramach Strategii Kraśniczyn 2030 inwestycji poprawiających dostępność komunikacyjną.	0	Wzrost	Dane JST
	Inwestycje z wykorzystaniem OZE w ramach Strategii Kraśniczyn 2030.	219	Wzrost	Dane JST
	Liczba powstałych stacji ładowania pojazdów w ramach Strategii Kraśniczyn 2030.	0	Wzrost	Dane JST
	Liczba zamontowanych w ramach Strategii Kraśniczyn 2030 lamp energooszczędnych	0	Wzrost	Dane JST

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

3. Sprawna gmina	Liczba wspartych w ramach Strategii Kraśniczyn 2030 obiektów administracji publicznej.	0	Wzrost	Dane JST
	Liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnych w ramach Strategii Kraśniczyn 2030.	0	Wzrost	Dane JST

Źródło: opracowanie własne.

Efektem realizacji Celu Strategicznego 1 będzie m. in.: poprawa jakości i dostępu do opieki zdrowotnej i senioralnej, wzrost aktywności społecznej mieszkańców, rozwój usług związanych z rekreacją i sportem, poprawa jakości i dostępu do edukacji i kultury, poprawa sytuacji na rynku pracy. Wskazane efekty będą możliwe do osiągnięcia dzięki spójnym przedsięwzięciom infrastrukturalnym i nie inwestycyjnym np. z zakresu włączenia społecznego, zdrowia, edukacji, kultury i sportu.

Cel Strategiczny 2 ma na celu osiągnięcie rezultatów związanych ze stworzeniem na terenie gminy atrakcyjnego dla mieszkańców i przyjezdnych otoczenia. Będzie to możliwe poprzez budowę, przebudowę i modernizację infrastruktury komunikacyjnej, wodno-kanalizacyjnej, oświetleniowej, OZE i elektromobilnej, odpowiednie wykorzystanie atrakcyjnych terenów przyrodniczych oraz poprawę bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Kraśniczyn.

Sprawna i nowoczesna gmina, to Cel Strategiczny 3, którego rezultatem będzie wzrost poziomu usług edukacyjnych i kulturalnych oraz zaspokojenia potrzeb w zakresie infrastruktury i wyposażenia obiektów zgodnego z potrzebami. Efektem zaplanowanych działań ma być również lepsza promocja gminy na zewnątrz.

10. SPÓJNOŚĆ Z CELAMI POLITYKI EUROPEJSKIEJ, KRAJOWEJ I REGIONALNEJ

Wskazane w niniejszym rozdziale dokumenty strategiczne i wykonawcze mają charakter nadrzędny i stanowią warunki brzegowe dla Strategii Rozwoju Gminy Kraśniczyn, która została przygotowana w pełnej zgodności z tymi dokumentami. Działania określone w Strategii odpowiadają równocześnie na wyzwania europejskie, krajowe i regionalne zidentyfikowane w obszarach wsparcia współfinansowanych z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych. Mając na uwadze rozpoczynającą się nową perspektywę finansową UE na lata 2021 – 2027 dołożono wszelkich starań, aby strategia spełniała również wszystkie wymagania stawiane przez akty prawne wyższego szczebla w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych.

Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady

Komisja Europejska w ramach Rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady przedstawiła zakres nowej Polityki Spójności na lata 2021-2027. Pakiet rozporządzeń obejmuje przede wszystkim: Rozporządzenie ogólne, Rozporządzenie w zakresie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Rozporządzenie w zakresie Europejskiego Funduszu

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Spółecznego. Jednym z elementów ww. dokumentów jest przedstawienie podstawowych założeń i Celów Tematycznych dla Polityki Spójności oraz proponowanych zasad funkcjonowania programów operacyjnych w perspektywie 2021– 2027. Jednym z istotniejszych jest Cel Tematyczny nr 5 – Europa bliżej obywateli dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych w ramach inicjatyw lokalnych w całej UE, który jest podstawą ustanowienia Instrumentów Terytorialnych w perspektywie 2021 – 2027. Należy jednak zaznaczyć, że zaplanowane w ramach strategii działania wpisują się również w pozostałe Cele Polityki Spójności.

Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, jako najważniejszy dokument krajowy wskazuje, że zrównoważony rozwój społeczny i regionalny to rozwój skierowany na terytorialną różnorodność oraz jej atuty, a jednocześnie dbający o zapewnienie całemu społeczeństwu wysokiej jakości życia. Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. SOR przedstawia nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Niniejszy dokument został opracowany w pełnej zgodności z powyższymi zasadami. W szczególności jest to widoczne w obszarze Rozwój Zrównoważony Terytorialnie. Oznaczający rozwój wszystkich terytoriów przez wzmacnianie ich potencjałów endogenicznych i czynników rozwoju oraz likwidację barier i włączenie w procesy rozwojowe regionów zmagających się z trudnościami o charakterze restrukturyzacyjnym i adaptacyjnym obszarów wiejskich wraz z ich lokalnymi ośrodkami miejskimi oraz średnich miast tracących funkcje społecznogospodarcze. Oznacza to m.in. prowadzenie skutecznej polityki regionalnej dostosowanej do specyfiki danego terytorium i obejmującej działania służące aktywizacji gospodarczej, rozwojowi lokalnych rynków pracy i mobilizacji zawodowej mieszkańców, czy poprawie dostępu do usług publicznych z wykorzystaniem potencjałów lokalnych i subregionalnych gospodarek, jak również własnych zasobów.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego 2030, przyjęta przez Sejmik Województwa Lubelskiego Uchwałą nr/XXIV/406/2021 z dnia 29 marca 2021 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku jest najistotniejszym dokumentem poziomu regionalnego mającym bezpośredni wpływ na zapisy Strategii Rozwoju Gminy. Zgodność dokumentów w zakresie sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji dot. kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa jest wymaganiem ustawowym. Należy jednak zaznaczyć, że niniejszy dokument wpisuje się także w poszczególne cele strategiczne operacyjne SRWL. W szczególności są to CS1: Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych, CS2: Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych, CS3: Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu oraz CS4: Wzmacnianie kapitału społecznego. W Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego przyjęto model rozwoju stymulowany strategicznymi wyborami jako: zrównoważony, integrujący zasoby i potencjały, ukierunkowany na wysoką jakość życia. Aby realizować kierunki założone w Strategii Rozwoju Województwa zastosowano wymiar terytorialny poprzez skoncentrowanie działań na wykorzystaniu potencjałów rozwojowych na określonym obszarze, tzw. obszarze strategicznej interwencji. W dokumencie Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego przyjęto model rozwoju stymulowany strategicznymi wyborami jako: zrównoważony, integrujący zasoby i potencjały, ukierunkowany na wysoką jakość życia. Aby sprawnie realizować kierunki działań założone w Strategii Rozwoju Województwa zastosowano wymiar terytorialny poprzez skoncentrowanie działań na wykorzystaniu potencjałów rozwojowych na określonym obszarze, tzw. obszarze strategicznej interwencji.

11. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII I DOKUMENTY WYKONAWCZE

Realizacja postanowień Strategii Rozwoju Gminy Kraśniczyn do roku 2030 będzie procesem ciągłym, wymagającym monitoringu postępujących w otoczeniu zmian o charakterze prawnym, gospodarczym i politycznym. Niezbędne będzie również dostosowywanie się podmiotów zarządzających strategią do konkretnych uwarunkowań, sytuacji oraz problemów mogących pojawić się na etapie wdrażania. Proces ten wymaga zaangażowania i współpracy samorządu oraz lokalnych interesariuszy zaangażowanych w realizację strategii. Gwarantem sukcesu jest tutaj współpraca oparta na partnerskich relacjach, zgodnych z wypracowanymi zasadami. Samorząd, mieszkańcy, przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe są jednocześnie adresatami celów strategicznych i przypisanych im priorytetów działania, jak również istotnym partnerem w ich realizacji. Dlatego też niezbędne jest wskazanie najważniejszych elementów składających się na system realizacji strategii, w tym również dokumentów wykonawczych.

Strategia Rozwoju Gminy Kraśniczyn wyznacza cele rozwojowe w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Taki stan rzeczy pokazuje, że do realizacji jej postanowień zostaną zaangażowane różne grupy interesariuszy. Największa część zadań związanych z rozwojem gminy znajduje się w kompetencjach władz samorządowych. Nadzór nad ich realizacją należy do kompetencji Wójta Gminy oraz Rady Gminy. Jednak w proces wdrażania dokumentu zaangażowane zostaną nie tylko władze samorządowe i jednostki organizacyjne oraz pomocnicze, ale także m.in. organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, lokalni interesariusze, sołtysi oraz mieszkańcy. Na poziomie gminy, istotne będzie równomierne włączenie poszczególnych sołectw. Każde z nich może identyfikować różne oczekiwania związane z wdrażaniem strategii. W przypadku części zadań kluczowa będzie współpraca z samorządem powiatowym i wojewódzkim, sąsiadującymi samorządami, a także administracją rządową w regionie. Szczególnie istotne jest możliwie szerokie zaangażowanie wymienionych podmiotów w proces realizacji Strategii Rozwoju Gminy Kraśniczyn. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że włączanie lokalnych interesariuszy w zagadnienia związane z dokumentem strategicznym odbywa się od etapu konsultacji społecznych, podczas których przedstawiciele

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

wszystkich zainteresowanych grup mogli wypowiedzieć się na temat kształtu i postanowień strategii.

Rysunek 13. Podmioty zaangażowane we wdrażanie strategii

Źródło: opracowanie własne.

Kolejnymi elementami systemu wdrażania strategii są monitoring i ewaluacja. To procesy nadzorcze, które są niezbędne do prawidłowej i skutecznej realizacji postanowień dokumentu strategicznego. Monitorowanie strategii powinno następować poprzez ocenę realizacji wskazanych w niej instrumentów i działań. Podmiotem odpowiedzialnym za koordynację procesu monitorowania jest Urząd Gminy Kraśniczyn, który zobowiązany jest do gromadzenia danych dotyczących wskaźników monitoringu strategii oraz wskaźników produktu i rezultatu określonych dla poszczególnych projektów. Proponuje się wyznaczenie komórki organizacyjnej w ramach UG, która w terminie 3 miesięcy od zakończenia każdego roku kalendarzowego przygotowuje raport z postępów realizacji Strategii. Ocena postępów we wdrażaniu Strategii dokonywana w cyklu rocznym będzie bazowała na: wskaźnikach

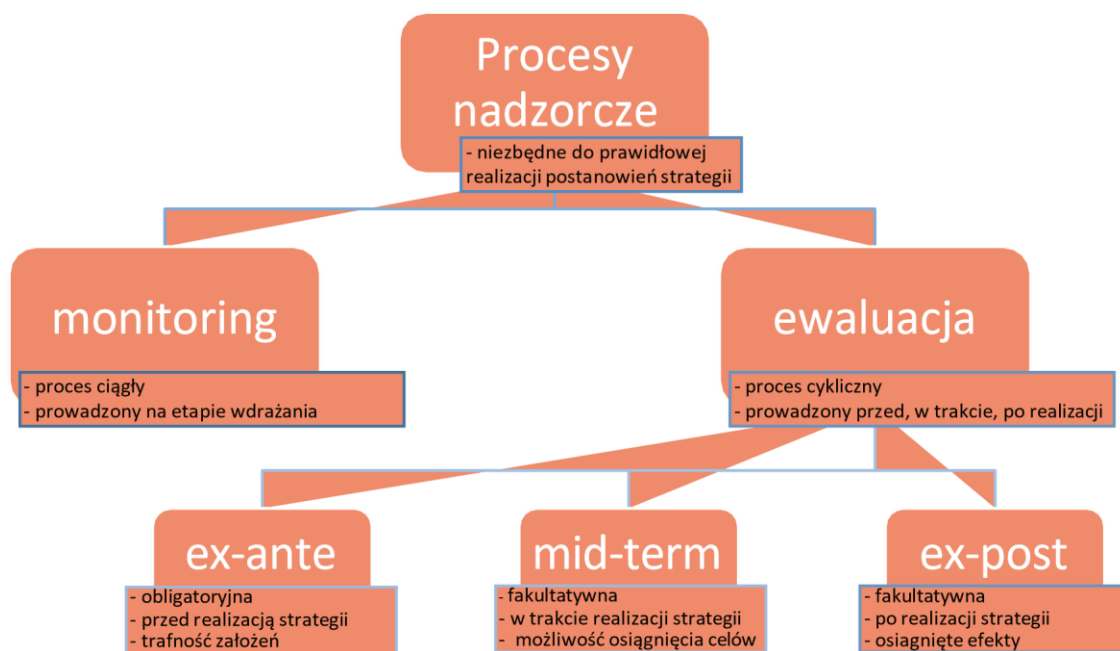
STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

statystycznych BDL GUS, danych dostępnych w bazach publicznych tj. KRS, CEIDG, danych pozyskanych od realizatorów projektów.

Nieskomplikowany proces ciągłego monitoringu postanowień strategii będzie gwarantem skutecznej oceny realizowanych działań zarówno pod kątem osiągania zakładanych wskaźników jak i efektywnego wydatkowania środków publicznych przeznaczonych na działania strategiczne. Należy również zaznaczyć, że projekty realizowane w ramach niniejszej strategii z udziałem środków zewnętrznych, będą podlegać monitoringowi instytucji nadrzędnych zgodnie z umową o dofinansowanie i wytycznymi w ramach poszczególnych programów operacyjnych.

Rysunek 14. Schemat procesów monitoringu i ewaluacji strategii.

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 15. System dokumentów strategicznych i planistycznych.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Źródło: opracowanie własne.

Jeżeli chodzi o procesy ewaluacyjne dedykowane strategiom, ustawodawca określił obowiązek realizacji uprzedniej ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji (ewaluacja ex-ante). Ewaluację taką należy przygotować przed formalnym przyjęciem dokumentu. Bardzo dobrym rozwiązaniem jest włączenie ewaluatorów w prace nad strategią, wówczas ewaluacja jest bardziej skuteczna. Zaproponowane na tym etapie wnioski ewaluacyjne należy przewidzieć do rozpatrzenia jako cenne spostrzeżenia ekspertów mogące znacząco poprawić jakość zaplanowanej interwencji.

Ewaluacja ex-ante jest próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy działania planowane w ramach strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów. Ocena ta ma posłużyć poprawie jakości planowanej do uruchomienia interwencji. Przedmiotem oceny ex-ante jest kilka elementów strategii. Po pierwsze, weryfikuje się: kompletność, poprawność, adekwatność, trafność i ewentualnie aktualność wniosków wynikających z diagnozy. Po drugie, ewaluacja ta ocenia, czy cele są dobrze wyznaczone i możliwe do osiągnięcia wskutek realizacji zaplanowanych działań oraz czy te działania są możliwe do zrealizowania przy wykorzystaniu dostępnych zasobów. Innymi słowy, na tym etapie zostają ocenione powiązania między diagnozą (obserwacje dotyczące deficytów lub potencjałów) a działaniami, w tym alokowanymi zasobami i celami. Tej części ewaluacji powinno towarzyszyć oszacowanie przewidywanego wpływu realizacji celów na sferę rozwoju

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

lokalnego, której one dotyczą. Trzecim przedmiotem oceny ewaluacji ex-ante jest weryfikacja jej założeń wobec zapisów dokumentów wyższego rzędu.

Przeprowadzona po przygotowaniu projektu niniejszej strategii ewaluacja ex-ante, została zrealizowana z uwzględnieniem najważniejszych zasad i dobrych praktyk związanych z opracowaniem tego typu procesów. Raport ewaluacyjny został przedstawiony jako odrębny dokument, będący ewentualnie załącznikiem do Strategii Rozwoju Gminy Kraśniczyn.

W procesie realizacji postanowień strategii zasadne jest również zaplanowanie ewaluacji strategii w połowie (mid-term) oraz na koniec okresu realizacji (ex-post). Proces ewaluacji pozwoli na określenie stopnia realizacji postanowień strategii. Badania te mają charakter fakultatywny i mogą zostać przeprowadzone również przez podmiot zewnętrzny.

Ewaluacja mid-term jest prowadzona w celu diagnozy stopnia, w jakim udało się osiągnąć zakładane wskaźniki rezultatu w połowie realizacji Strategii (tj. po roku 2024). Badania ewaluacyjne ma za zadanie dostarczyć cenne wnioski, pozwalające na określenie prawdopodobieństwa osiągnięcia wskaźników strategicznych, mając na uwadze dotychczas podjęte działania i zrealizowane projekty. Dzięki przeprowadzonym analizom można zidentyfikować obszary wymagające usprawnień, po czym podjąć aktywność w celu ich wdrożenia. Badanie ewaluacyjne mid-term pozwala więc zwiększyć skuteczność i efektywność interwencji, uwzględniając zmieniający się kontekst społeczny oraz instytucjonalny. Może być również wykorzystane jako przesłanka do podjęcia aktualizacji zapisów Strategii.

Ewaluacja ex-post jest społeczno-ekonomicznym badaniem oceniającym znaczenie przeprowadzonej interwencji w zakresie realizacji potrzeb, na które miała odpowiadać, jak również oceniającym jej niezamierzone efekty. W ramach tego typu badania, należy dokonać całościowej oceny interwencji, dlatego też ewaluację ex-post często określa się mianem ewaluacji podsumowującej. Specyfika ewaluacji ex-post polega na tym, że w badaniu uwzględnione zostają realne efekty wprowadzonych interwencji. Poprzez porównanie tego, co powinno zostać osiągnięte dzięki określonym działaniom z tym, co faktycznie osiągnięto, możliwa jest odpowiedź na pytanie: czy cele interwencji zostały zrealizowane, a jeżeli tak, to w jakim stopniu. Weryfikowana jest tym samym przyjęta na etapie programowania wizja rozwoju Gminy Kraśniczyn.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Dobór instrumentów realizacyjnych opiera się na ocenie potrzeb i problemów dokonanej na podstawie diagnozy stanu wyjściowego oraz oceny efektywności i skuteczności dotychczasowych działań. Zaplanowane przedsięwzięcia realizacyjne są ukierunkowane na usuwanie zidentyfikowanych na etapie diagnostycznym niedoborów lub barier hamujących zrównoważony rozwój. Wskazanie konkretnych mechanizmów wdrażania strategii jest ważne. To właśnie dzięki nim realizacja zaplanowanej interwencji przez wszystkie podmioty może przebiegać spójnie, tworząc efekt synergii. Kluczowe jest stworzenie warunków umożliwiających jeszcze lepszą koordynację działań władz samorządowych w zakresie zarządzania strategicznego w poszczególnych obszarach. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na możliwość opracowywania dokumentów sektorowych – strategii, programów, polityk, planów. Wymienić wśród nich należy m. in. Plany Gospodarki Niskoemisyjnej, Strategię Rozwoju Elektromobilności. Należy pamiętać, że obowiązujące dokumenty o charakterze wdrożeniowym mogą zostać zaktualizowane, aby w sposób maksymalny skorelować ich postanowienia ze Strategią Rozwoju Gminy Kraśniczyn. Natomiast w przypadku przygotowania nowych dokumentów, powinny one zostać opracowane zgodnie z wytycznymi/przepisami zawartymi w dokumentach i aktach prawnych szczebla regionalnego i krajowego oraz być w pełni zgodne z postanowieniami Strategii Rozwoju Gminy Kraśniczyn.

12. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Okres wdrażania Strategii w znacznej mierze pokrywa się z perspektywą finansową Unii Europejskiej, obejmująca lata 2021 – 2027. Należy zatem przyjąć, iż środki finansowe pochodzące z tego okresu programowania będą głównym źródłem współfinansowania planowanych zamierzeń rewitalizacyjnych. Identyfikacja i późniejsze skuteczne wykorzystanie odpowiednich źródeł finansowania planowanych zadań determinuje sukces (osiągnięcie zakładanych celów) wdrażania programu. Jednoznaczne określenie tych źródeł, w kontekście zapewnienia spójności i efektywności realizowanych przedsięwzięć, jest zadaniem złożonym, ponieważ system finansowania zadań publicznych charakteryzuje się wielopoziomowością i hierarchicznością (poziom lokalny, regionalny, krajowy i europejski), a za jego rozwój i właściwą organizację odpowiedzialnych jest wiele różnych podmiotów publicznych i niepublicznych w zależności od poziomu ich zarządzania. Dodatkowo, należy wziąć pod uwagę różne formy finansowania

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

przedsięwzięć (zarówno dotacje jak też instrumenty finansowe, w tym zwrotne) oraz dodatkowe możliwości jakie daje realizacja projektów w formule partnerstwa publiczno - prywatnego. W tym kontekście na szczególną uwagę zasługuje mechanizm Porozumień Terytorialnych określony w art. 14rb ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju⁴.

Wybór potencjalnych źródeł, z których mogą być finansowane poszczególne przedsięwzięcia w ramach rewitalizacji wymaga właściwej organizacji i koordynacji procesu pozyskiwania tych środków – zarówno na poziomie struktur administracji Gminy Kraśniczyn, jak też na poziomie struktur zarządczych potencjalnych partnerów. Proces ten powinien przede wszystkim uwzględniać różnorodność opcji finansowania projektów wynikających ze programu rewitalizacji (źródła i formy). Kluczową kwestią jest tu bieżąca identyfikacja dostępnych możliwości finansowania, odejście od typowego systemu grantowego, wypracowanie i koordynacja wspólnych zasad korzystania z funduszy zwrotnych, a także sięganie po środki bezpośrednio zarządzane przez Komisję Europejską. Ideą takiego podejścia jest dywersyfikacja, a także ciągłość działań (szczególnie w przypadku projektowania finansowania przedsięwzięć środkami zwrotnymi), która pozwoli na wypracowanie długoterminowego planu finansowego, a także wdrażanie inwestycji bardziej ryzykownych, często o charakterze innowacyjnym i eksperymentalnym.

Działania (projekty) przewidziane do realizacji mają szeroki zakres i w związku z tym koniecznym będzie poszukiwanie różnych źródeł ich finansowania, uwzględniających m.in. regionalne i krajowe środki w ramach Polityki Spójności i Wspólnej Polityki Rolnej 2021 – 2027 – przede wszystkim w ramach strategii IIT (w tym GPR). Podkreślić należy, że oprócz dotacji, subwencji i innych form finansowania bezzwrotnego, istotnym elementem finansowania będą instrumenty zwrotne. Dlatego też podejmując decyzje o realizacji projektów (szczególnie w zakresie przedsięwzięć partnerskich) należy każdorazowo rozpatrywać możliwości budżetowe JST w kontekście istniejących źródeł i form finansowania w oparciu o poniższe zasady:

- Dywersyfikacja źródeł finansowania jako główna zasada finansowania Strategii.
- Korzystanie z różnych form finansowania – dotacje oraz instrumenty finansowe (pożyczki, poręczenia, gwarancje itp.), w tym z formuły partnerstwa publiczno – prywatnego.

⁴ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz.U. 2024 poz. 324.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

- Korzystanie ze środków europejskich na różnych poziomach (program regionalny, programy krajowe, programy współpracy międzynarodowej, itp.).
- Korzystanie z funduszy bezpośrednio zarządzanych przez Komisję Europejską (np. LIFE, COSME, Horyzont, Erasmus, EFIS, itp.)
- Uczestnictwo w międzynarodowych projektach sieciowych (np. programy Interreg, URBACT, Central Europe, itp.).
- Współpraca z instytucjami międzynarodowymi (np. Europejski Bank Inwestycyjny, Bank Światowy, instrument ELENA, itp.).

Osiągnięcie celów zawartych w Strategii wymaga zaangażowania różnych instytucji, podmiotów i zaplanowania wydatkowania znacznych środków finansowych w perspektywie wieloletniej. Biorąc pod uwagę uwarunkowania ekonomiczne, finansowe i organizacyjne Gminy Kraśniczyn do najważniejszych źródeł pochodzenia kapitału na finansowanie zadań należeć będą:

I. Środki własne samorządu Gminy Kraśniczyn (dochody własne, subwencje) - za kluczowe źródło finansowania inwestycji zawartych w strategii uznać należy budżety samorządów gminnych MOF. Środki własne JST przewidziane są przede wszystkim jako wkład własny w przypadku realizacji projektów współfinansowanych ze środków unijnych. Zgodnie z zasadą racjonalizacji wydatków publicznych istotnym jest zaplanowanie mechanizmów koordynacyjnych dotyczących wspólnego finansowania projektów międzygminnych oraz realizowanych przy udziale innych partnerów publicznych lub prywatnych (partnerstwo publiczno – prywatne). zarządzanych na poziomie zarówno regionalnym, jak i krajowym (w tym Program Współpracy Transgranicznej PL – UA). Z uwagi na złożony charakter programów krajowych i regionalnych oraz mnogość możliwości finansowania ze środków UE 2021 – 2027 (w zależności od zakresu, wielkości oraz indywidualnego lub partnerskiego charakteru inwestycji) zalecany jest bieżący monitoring dostępnych źródeł finansowania oraz stanu przygotowania, zatwierdzania i aktualizacji poszczególnych programów. Głównym źródłem finansowania przedsięwzięć strategicznych będą środki z regionalnego Programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021 – 2027, w ramach puli przeznaczonej na inne instrument terytorialne (IIT).

III. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR 2023-2027) - będzie wspierać zrównoważony rozwój polskich gospodarstw, sektora przetwórstwa i poprawę warunków życia i pracy w małych miejscowościach wiejskich. Wsparcie finansowe realizowane

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

będzie w ramach 2 filarów WPR. W ramach filaru I przewidziano środki finansowe w kwocie 17,3 mld euro a w ramach II filaru WPR 4,7 mld euro oraz środki krajowe w kwocie 3,2 mld euro. Środki w ramach filaru II przewidziane są przede wszystkim na finansowanie interwencji sektorowych, będących dopełnieniem interwencji o charakterze płatności do powierzchni lub zwierząt. W ramach interwencji realizowane będą działania inwestycyjne ukierunkowane na wzrost konkurencyjności produkcji rolnej, rozwój współpracy rolników, przetwórstwa produktów rolnych, odnawialnych źródeł energii i gospodarkę niskoemisyjną czy odpowiadające bieżącym wyzwaniom w rolnictwie. Kontynuowane będą także interwencje mające na celu wsparcie młodych rolników czy związane z restrukturyzacją gospodarstw rolnych.

IV. Środki z programów zarządzanych bezpośrednio przez Komisję Europejską - istotnym źródłem finansowania przedsięwzięć w ramach Strategii mogą być środki z budżetu UE, dostępne w ramach zarządzania bezpośrednio sprawowanego przez Komisję Europejską w zakresie związanym m.in. z kwestiami klimatycznymi w ramach Europejskiego Zielonego Ładu. W latach 2021 – 2027 przewidziana jest kontynuacja programów i inicjatyw UE, które mogą być istotnym czynnikiem aktywizującym potencjał gospodarczy i społeczny MOF. Są to m.in.: Instrument "Łącząc Europę" (transport, energetyka, telekomunikacja), LIFE (ochrona środowiska i klimatu), COSME (konkurencyjność przedsiębiorstw), Horyzont (badania naukowe i innowacje), ERASMUS+ (zagraniczne staże, praktyki i wolontariat), EFIS (zapewnienie gwarancji dla finansowania inwestycji długoterminowych), Europejski Korpus Solidarności (zdobywanie doświadczenia zawodowego i podnoszenie kwalifikacji przez ludzi młodych).

V. Środki pochodzące z budżetu państwa oraz środki budżetu Województwa Lubelskiego - środki budżetu państwa oraz samorządu województwa dostępne w ramach istniejących oraz nowych instrumentów takich, jak Porozumienia terytorialne (zgodnie z art. 14rb ustawy o zasadach

II. Środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej w ramach programów krajowych i programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021 – 2027 - środki z budżetu Unii Europejskiej w ramach pakietu legislacyjnego polityki spójności na lata 2021- 2027 przewidziane w programach prowadzenia polityki rozwoju). W tej kategorii wymienić można np. fundusze celowe utworzone z przeznaczeniem na finansowanie infrastruktury publicznej, w tym transportowej. Są to w m.in. Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Krajowy Fundusz Drogowy (KFD), Fundusz Kolejowy (FK), fundusze utworzone w Banku Gospodarstwa Krajowego oraz dotacje celowe lub środki z rezerw celowych poszczególnych ministerstw. Zgodnie z ustawą o

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

samorządzie województwa z budżetu województwa finansowane są m.in. zadania o charakterze wojewódzkim w zakresie transportu zbiorowego i dróg publicznych. Województwo zajmuje się finansowaniem m.in. rozwoju dróg wojewódzkich, regionalnych przewozów autobusowych oraz regionalnych przewozów kolejowych. Inwestycje te stanowią istotne uzupełnienie systemu transportowego obszaru gminy, zarówno w zakresie przedsięwzięć indywidualnych jak i partnerskich.

VI. Środki krajowych i międzynarodowych instytucji finansowych - dofinansowania zadań wynikających ze strategii mogą być angażowane środki pozyskiwane m.in. z kredytów lub innych finansowych instrumentów zwrotnych i bezzwrotnych, uzyskanych za pośrednictwem instytucji finansowych takich jak m.in. Bank Gospodarstwa Krajowego, Europejski Bank Inwestycyjny, czy Bank Światowy.

VII. Środki prywatne - dotychczasowe doświadczenia JST wskazują na możliwości finansowania przedsięwzięć infrastrukturalnych ze środków prywatnych, przede wszystkim przy wykorzystaniu formuły partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP). Jest to rozwiązanie coraz silniej wspierane przez Rząd RP i Komisję Europejską i może posłużyć do realizacji inwestycji leżących w interesie publicznym. Udział środków prywatnych jest szczególnie istotny w realizacji niektórych przedsięwzięć wymagających zbiorowego wysiłku ze względu na ich skomplikowany i długoletni charakter.

Dla zapewnienia skutecznej realizacji przedsięwzięć istotne jest podejmowanie prób poszukiwania nowych rozwiązań (w tym organizacyjnych - w partnerstwie międzygminnym oraz z partnerami publicznymi i prywatnymi) w zakresie zarządzania i finansowania. Ważnym elementem powinny być działania zmierzające do podejmowania możliwie szerokiej współpracy pomiędzy partnerami społeczno – gospodarczymi na terenie gminy, nie tylko w zakresie wspólnego finansowania poszczególnych zadań, ale również zapewnienia ciągłości funkcjonowania inwestycji.

Podkreślić należy, że planowanie budżetu przedsięwzięć inwestycyjnych zawartych w Strategii jest obecnie zadaniem trudnym i złożonym z uwagi na dynamicznie zmieniającą się sytuację makroekonomiczną w kraju i na świecie spowodowaną postępującym kryzysem gospodarczym, długofalowymi konsekwencjami pandemii COVID-19 oraz społecznym.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

Działania określone w Strategii Rozwoju Gminy Kraśniczyn są poparte możliwościami i chęcią ich realizacji również w kontekście zapewnienia ich finansowania. Szczególnie istotna jest różnorodność potencjalnych źródeł finansowania. Do realizacji zaplanowanych działań zostaną wykorzystane środki własne, środki krajowe w formie dedykowanych funduszy i programów, fundusze unijne i inne zagraniczne oraz środki prywatne, kredyty bankowe i pożyczki. Wyznaczenie ram finansowych jest niezbędne do oceny możliwości realizacji strategii. Należy również zaznaczyć, iż realizacja przedsięwzięć strategicznych może mieć także różnorodne formy finansowania przedsięwzięć. Perspektywa finansowa UE 2021-2027 daje możliwość wykorzystania zarówno instrumentów finansowych jak i dotacji oraz subwencji bezzwrotnych. Istnieje również możliwość wykorzystania finansowania w formie partnerstwa publiczno-prywatnego.

13. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W PROCESIE PRZYGOTOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwoju Gminy Kraśniczyn do roku 2030 została opracowana w pełnej zgodności z zasadą z partycypacji społecznej. Na każdym etapie prac zagwarantowano udział partnerów społeczno-gospodarczych. Lokalne grupy interesariuszy składające się m.in. z przedstawicieli

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji zostały włączone w prace nad przygotowaniem i będą włączone również w działania związane z wdrażaniem Strategii. Takie podejście pozwala na wykorzystanie potencjału wszystkich zaangażowanych stron i jednocześnie buduje poczucie wspólnej odpowiedzialności władz samorządowych i mieszkańców za przygotowanie dokumentu, a następnie jego realizację.

Pierwszym etapem prac nad dokumentem był warsztat przeprowadzone dla pracowników, włodarzy i gmin oraz ich jednostek podległych. Następnie, aby poddać pod weryfikację wspólnie opracowane tezy, potrzeby i problemy dotyczące Partnerstwa zrealizowano robocze konsultacje poszczególnych etapów przygotowania strategii. W procesie tym, pracownicy UG Kraśniczyn oraz jednostek podległych mogli wypowiedzieć się na temat stanu, problemów i kierunków rozwoju obszaru realizacji strategii. Wskazując silne i słabe strony obszaru oraz szanse i zagrożenia rozwojowe w realny sposób przedstawili swoje opinie, które na kolejnym etapie prac zostały wykorzystane w procesie przygotowania analizy SWOT. Interesariusze mieli również możliwość wskazywania potrzeb i oczekiwań w zakresie kierunków rozwoju gminy i realizacji projektów.

Po opracowaniu ostatecznej wersji projektu Strategii Rozwoju Gminy Kraśniczyn do roku 2030 rozpoczyna się proces konsultacji społecznych prowadzonych w trybie art. 6 ust. 3 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Konsultacje prowadzone będą także z sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami gmin oraz z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej PGW Wody Polskie. Konsultacje będą stanowiły otwarty proces dialogu władz samorządowych z mieszkańcami i innymi interesariuszami, mający na celu podjęcie optymalnych decyzji w zakresie rozwoju Gminy Kraśniczyn. Zakres, termin i sposób organizacji procesu konsultacji zostanie ogłoszony na stronie internetowej gminy zgodnie z wewnętrznymi procedurami konsultacyjnymi.

Projekt Strategii Rozwoju Gminy Kraśniczyn został również przekazany drogą elektroniczną podmiotom, które ze względu na zakres tematyczny lub terytorialny mogły być zainteresowane jego treścią. Lokalni interesariusze będą mieli możliwość nie tylko zapoznania się z koncepcją rozwoju, ale również zgłoszenia swoich propozycji w formie pisemnej. Zgodnie z wymogami

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRAŚNICZYN

NA LATA 2025-2030

ustawowymi proces konsultacji będzie trwał 35 dni od dnia ogłoszenia na stronie internetowej informacji o rozpoczęciu konsultacji. W tym czasie każdy mieszkaniec będzie mógł przesłać swoje uwagi do dokumentu.

Sprawozdanie z przebiegu i wyników konsultacji, zawierające w szczególności ustosunkowanie się do zgłoszonych uwag wraz z uzasadnieniem, zostanie przygotowywane i zamieszczone na stronie internetowej gminy. Cały proces pozwoli na zaangażowanie różnych grup społecznych w przygotowanie strategii, co jest również zapowiedzią pełnej współpracy z mieszkańcami na etapie wdrażania strategii i realizacji poszczególnych inwestycji.

Po realizacji procesu konsultacyjnego i wprowadzeniu niezbędnych poprawek i uzupełnień zgodnych z uwagami przesłanymi przez mieszkańców. Strategia Rozwoju Gminy Kraśniczyn do roku 2030 podlegała opiniowaniu instytucji wskazanych w wymaganiach ustawowych. Dokument podlega opinii Zarządu Województwa Lubelskiego oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Kolejnym krokiem będzie przyjęcie strategii przez Radę Gminy. Wówczas Radni będą mogli zapoznać się z dokumentem i wyrazić stosowną opinię na jego temat. Po przyjęciu dokumentu strategii do realizacji rozpocznie się etap wdrożeniowy.